

Boqiy fikr
Hozirgi murakkab zamon tinch, osoyishta hayotimizni asrash va mustahkamlash, xalqimizning kafolatlangan xavfsizligini ta'minlash masalasini yanada dolzorb qilib qo'ymoqda.
Shavkat MIRZIYOV

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 11-oktabr, chorshanba № 81 (9042)

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ СОЧИ ШАҲРИГА КЕЛДИ

СОЧИ, 10 октябрь.
 ЎзА махсус мухбири Анвар САМАДОВ хабар қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Мустақил давлатлар Ҳамдустлиги давлат раҳбарлари кенгашининг янаватдаги мажлисида иштирок этиш учун 10 октябрь куни Россия Федерациясининг Сочи шаҳрига келди.

Президентимиз Сочи ҳалқаро аэропортида Россия Федерацииси расмий доиралари ва МДХ Ижроия кўмитаси вакиллари кутиб олди.

МДХ давлат раҳбарлари кенгашининг мажлисининг асосий тадбирлари 11 октябрьга мўлжалланган. Мажлис кун тартибида Ҳамдустлик доирасида сўйсий, иктисолид, маданий-гуманитар ва бошқа соҳалардаги ҳамкорликни ривожлантиришга доир 20 га яқин масала кирилган.

Саммит якунида МДХга аъзо мамлакатлар давлат раҳбарлари-

нинг Оила институти ва анъанавий оиласий қадриятларни кўллаб-куватлаш бўйича бўёноти, Ҳамдустлиқда 2019 йилни Китоб йили, 2020 йилни 1941-1945 йillardарagi улугъ Ватан урушида қозонилган ғалабанинг 75 йиллиги йили, деб эълон килиш ҳакида қарор, шунингдек, Ҳамдустлик мамлакатлари ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга қаратилган бошқа ҳужжатлар қабул қилиниши режалаштирилган.

Мажлиса 2018 йилда Ҳамдустликка раислик қиладиган мамлакат масаласи кўриб чиқилиши, минтақавий ва ҳалқаро масалалар юзасидан фикр алмашилиши кўзда тутилган.

Президент Шавкат Мирзиёев Сочи шаҳрида икки томонлама катор учрашувлар ҳам ўтказди.

ЎзА

ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР ЮҚСАҚ САМАРАЛАР БЕРМОҚДА

Президентимиз Шавкат Мирзиёев таълим соҳасини ислоҳ қилиш, қасб-хунар таълими тизимини янада ривожлантириш ва олий таълимнинг бакалавр ўпналишига қабул бўйича тест синовларини тақомиллаштириш масалаларига бағишланган ўйниши ўтказди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Баш вазири, тегишли вазирлар ва идоралар раҳбарлари иштирок этди.

Мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки йилларидан бошлаб таълим-тарбия тизимини тубдан ислоҳ қилишга алоҳида эътибор қаратилиб, фарзандларимизнинг жаҳон андозалари даражасида замонавий билим ва қасб-хунарларни эгаллаши, хисмонат ва маънан етук инсонлар бўлиб улгайши, уларнинг қобилият ва истеъодини, интеллектуал салоҳиятини юзага чиқариш, ёш авлод қалбida Ватанга садоқат ва фидойилик түйгурарини юксалтириш борасида улкан ишлар оширилмоқда.

Президентимизнинг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармонида ижтимоий соҳа, хусусан, таълим ва илм-фан соҳаларини тақомиллаштириш борасида қатор вазифалар белгиланган.

Хужжатда таълим муассасалари-

нинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, янги таълим муассасалари қуриш, мавжудларини реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш баробарида уларни замонавий ўқув ва лаборатория жихозлари, компьютер техникиси, ўқув-методик кўлланмалар билан таъминлаш наරда тутилган.

2017–2021 йилларда олий таълим тизимини тубдан тақомиллаштириш дастурини ислоҳ қилиш, ўқув дастурларини янада замонавийлаштириш, пуллик хизматлар кўрсатиш ва молиялаштиришнинг қўшимча манбаларини излашда олий ўқув юртларининг ваколатларини кенгайтириш йўли билан уларнинг мустақиллиги босқичма-босқич ривожлантириб борилади.

Кейнги бир йилда Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг етмишга яқин фармон, қарор ва фармойиши қабул қилинди. Бу том маънода таълим тизимидаги ўзғариш ва янгиланишлар жараёнини бошлаб берди.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
Фармони

«ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИГА 25 ЙИЛ» ЭСДАЛИК НИШОНИНИ ТАЪСИС ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

1992 йил 8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун юртимиз тарихидаги буюк саналардан бири дарид.

Бош Комиссиямиз ҳуқуқий демократик давлат ва кучли фуқаролик жамиятини барпо этиш, эркин бозор муносабатлари ва хусусий мулк устуровлиги асосланган иқтисодётни куриш, ҳалқимизнинг тинч, обод ва фаровон ҳаётини таъминлаш, Ўзбекистоннинг ҳалқаро майдондаги обрў-эътиборини юксалтириш, миллий қонунчилик тизимини шаклантириш ҳамда мамлакатимиз ҳаётининг барча соҳаларида ислоҳотларни муваффакияти амалга оширишда мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат килимоқда:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганинг 25 йиллиги муносабати билан ҳамда мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, унинг иктисолид, сўйсий, ижтимоий, илмий, маънавий салоҳиятини ва мудофаа курдатини юксалтириш, демократик ислоҳотларни чукурлаштириш, давлатимиз сарҳадларининг дахлсизлигини таъмин-

лаш, жамиятимизда ҳукм суроётган тинчлик ва барқарорликни, миллатлараро дўстлик ва тутувликни асрар, Асосий Конунимизнинг ҳаётимиздаги ўрни ва ҳамиятини кенг тарғиб этиш, ёш аводдин қонунга ҳурмат, Ватанга меҳр ва садоқат руҳида тарбиялаш ишларига муносабиб хисса кўшган юртошларимизни тақдирлаш мақсадида:

1. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони таъсис этилсан.

2. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йиль эсдалик нишонининг Низоми ва тавсифи 1, 2-иловларга мувофиқ тасдиқлансан.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишонлари ва уларнинг гувоҳномалари белгиланган тартибида тайёрланишини таъминласин.

4. Ушбу Фармоннинг ижросини низорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси У.Исмайлов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2017 йил 10 октябрь

Ш.МИРЗИЁЕВ

2-бетга қаранг >

Намунали, мустаҳкам оиласи

«ЭНГ НАМУНАЛИ ОИЛА»

РЕСПУБЛИКА КЎРИК-ДЛОВИННИГ
АЖАНДАҲАРДА ҲАҶИЧИГИ
ХУГЕЛИДА

Пойтахтимиздаги «Туркистон» саройида «Энг намунали оила» кўрик-дловининг Тошкент шаҳар босқичи бўлиб ўтди.

(Давоми 4-бетда.)

Ҳар бир ота-она педагог
бўлиши керак!

8-9-бетлар

Саводсизлик вирусидан
огоҳ бўлинг!

11-бет

Ўзбек тилида
шеър айтuvchi робот

14-бет

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2017 йил 10 октябрдаги ПФ-5201-сонли
Фармонига 1-илова

«Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони тўғрисидаги НИЗОМ

1. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони билан мамлакатимиз мустақиллигини мустахкамлаш, унинг иқтисодий, сийёсий, ижтимоий, илмий, маънавий салоҳиятини ва мудофаа курдатини юқсалтириш, демократик ислоҳотларни чукурлаштириш, давлатимиз сарҳадларининг даҳллизигини таъминлаш, жамиятимизда хукм сураётган тинчлик ва барқарорликни, миллатлараро дўстлик ва тутувлики асрар, Асосий Конституциянинг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамиятини кенг тарғиб этиш, ёш авлодни қонунга хурмат, Ватанга меҳр ва садоқат руҳида тарбиялаш ишларига мунособ хисса қўшиб келаётган барча соҳа вакиллари, меҳнат фахрийлари, ҳарбий хизматчиликар ва хукуқни муҳофаза қўлуви органлар ходимлари ҳамда бошқа шахслар тақдирланади.

2. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони билан Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлма-

ган шахслар ҳам тақдирланиши мумкин.

3. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки унингномидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Раиси, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Конуничлик палатасининг Спикери, Ўзбекистон Республикасининг Бовазири, вазирларлик, идоралар, жамоат бирлашмалари ва бошқа республика органлари раҳбарлари, Кораллоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, шунингдек, шу ишга вакил қилинган бошқа шахслар томонидан тантанали вазиятда топширилади.

Мукофотланганларга эсдалик нишони билан бирга унинг гувоҳномаси берилади.

4. «Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони кўкракнинг чап томонига давлат мукофотларидан кейин тақилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2017 йил 10 октябрдаги ПФ-5201-сонли
Фармонига 2-илова

«Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишонининг ТАВСИФИ

Олд томони

Орка томони

«Ўзбекистон Конституциясига 25 йил» эсдалик нишони 0,25 микрон қалинлигда олтин билан копланган мис қотишмасидан тайёрланади ва диаметри 34 миллиметрли доира шаклида бўлади.

Эсдалик нишонининг қалинлиги — 2,2 миллиметр.

Эсдалик нишонининг олд томони марказида оқ эмалдан ишланган саккиз қиррали юлдуз тасвирланган. Юлдуз марказида, тараляётган кўбү нурлари фонида Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвирланган бўлиб, пастки кисмида, марказда «2017» ёзуви жойлашган.

Эсдалик нишонининг орка томонида Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвирланган бўлиб, пастки кисмида, марказда «2017» ёзуви жойлашган.

Тасвирлар ва ёзувлар қабариқдир. Эсдалик нишонининг олд ва орка томонларининг четлари қабариқ доира билан уралган.

Эсдалик нишони шойи лента билан копланган тўғри тўртбурчак шаклидаги қадағичча илгакчалар ва ҳалқача ёрдамида уланган. Шойи лентанинг ўртасидан эни 7 миллиметрли яшил рангли ўйл, унинг иккى четидан эса сарик рангли энисиз чизиклар билан ҳошияланган эни 2,5 миллиметрли иккита оқ рангли ўйл ўтган. Шойи лентанинг чекка қисмлари бўйлаб эни 2,5 миллиметр бўйлган мовий рангли ўйлар ўтган.

Қадағичнинг бўйи — 16 миллиметр, эни — 25 миллиметр.

Қадағичнинг орка томонига эсдалик нишонини кийимга тақуб кўшиш учун тўғноғич кўринишидаги мослама ўрнатилган.

Эсдалик нишонининг айланаси бўйлаб оқ эмални доирада «O'ZBEKISTON KONSTITUTSISIYASIGA» сўзлари ёзилган. Пастки кисмида, марказда иккита саккиз қиррали юлдуз оралигида бир-бирига туаштирилган

ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР ЮКСАК САМАРАЛАР БЕРМОҚДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Умумтаълим мактабларида 10-синфларга ўқувчилар қабул килиш қайта ўйла кўйилди. Бу академик лицей ва касб-хунар коллежларига қабул жараён билан баробар олиб борилди. Бунда ота-оналар ва ўқувчиларнинг хоҳиш-истаклари инобатга олинди.

Президентимиз соҳада амалга оширилаётган ишларни янада тақомиллаштириш бўйича ота-оналар ва ўқувчиларнинг фикрларини инобатга олиш, улар билан «очиқ эшлар» куни каби тадбирлар ташкил қилиб, турли учрашувлар ўтказиш зарурлигини алоҳида тъкидлadi.

2016/2017 ўкув йилида умумтаълим мактабларини таомилаган 466 мингдан ортиг ўқувчининг 288 минги, яъни 60 фоиздан зиёди 10-синфда ўқиши давом эттирмоқда.

Ингилишда ўшларнинг замонавий касб-хунарларни пухта эзлалаши, ўқувчиларни ватанпарварлик ва миллий қадриятларимизга хурмат руҳида тарбиялаш масалаларига алоҳида эътибор каратилди.

Бунда ўшларнинг улугъ аждодларимиз меросини ўрганиши, уларга мунособ авлод бўлиб вояга етиши мухим аҳамият касб этади.

Улугъ аждодимиз Муҳаммад Ҳоразмий номидаги чукурлаштириб ўқишига ихтисослаштирилган ахборот-коммуникация технологиялари йўналишига оид мактаб ташкил этилиши ҳам айнан ана шу вазифани амалга оширишдаги илк қадам бўлди. Мазкур мактаб фаолиятининг йўлга кўйилиши ушбу соҳаларда қадрларни ўшлагидан доаноқ тайёрлаб бориши, уларнинг етук ва замон талаблари жавоб берадиган мутахассислар бўлиб улгайшига замин яратади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мирзо Улуфбек номидаги ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернатини ва "Астрономия ва аэронаутика" бοғини ташкил этиши тўғрисида»ги қарори ҳам қабул қилинди.

Мазкур қарор билан Ўзбекистон Фанлар академияси Астрономия институти қошида математика, астрономия, физика ва информатика фанларини чукур ўргатишга ихтисослаштирилган Мирзо Улуфбек номидаги ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернати ташкил этилади.

Ушбу мактабларнинг асосий вазифаси этиб юқори малакали ва билимдон ўқитувчи-педагоглар базасини шакллантириш билан бирга, чет тилини

ўқитишига ҳам устувор аҳамият қаратиш зарурлиги белгиланган. Бу каби ихтисослаштирилган мактабларнинг ташкил этилаётгани ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашга хизмат қилиши алоҳида тъкидланди.

Ингилишда худудлар имконияти ва салоҳиятини ўргангандан, 8-9-синф ўқувчиларни касбга йўналтириш масаласи ҳам кўриб чиқида. Бу таълимнинг кейинги босқичида ўқувчиларнинг хунар эгаллашида янги имкониятлар яратади. Эндилида умумтаълим мактабларда битириувчиларни 50 га яқин касбга ўргатиш ўйла кўйилади. Бунинг учун касб-хунар коллежлари ва умумтаълим мактаблари негизида замонавий жиҳозланган ўкув ишлаб чиқариши марказлари ташкил этилиши режалаштирилган. Шунингдек, бъязи касб-хунар коллежлари тегиши вазирлик ва идораларга, корхона-ташкилотларга биртирилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 14 мартағи «Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасалари фаoliyatiни янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори бу борада муҳим омил бўлмоқда. Бу қадрлар тайёрлашда мазкур муассасаларнинг улушкини ошириш ва кафолатланган иш ўринларини яратиш имконини беради.

Президентимиз соҳа рахбарларига бу борада жойларга чиқиб қайси худудга қандай соҳа бўйича мутахассислар зарурлигини ўрганиб чиқиш вазифасини топшириди.

Ингилишда таълим муассасалари бўйича амалга оширилиши лозим бўлган чора-тадбирлар мұхокама қилинди. Хусусан, олий таълим муассасаларида ўкув жараёнини тақомиллаштириш, ўшларга замонавий талаблар асосида таълим бериш буғунги куннинг асосий масалаларидан бириди. Бу борада олий таълим муассасаларига бўладиган тест синовларининг очиқ ва ошкоралигини таъминлаш мухим аҳамият касб этади.

Давлатимиз раҳбари мутасдидларга таълим тизими, хусусан, олий таълим муассасаларининг бакалавр йўналишига бўладиган тест синовларини тақиғифлар ишлаб чиқиши, бунда ривожланган давлатларда синовдан ўтган энг илгор тажрибаларга алоҳида аҳамият қаратиш, тест синовларининг очиқлигини таъминлаш юзасидан кўрсатмалар берди.

Maktabga e'tibor — kelajakka e'tibor

Янги мактаб янги маҳаллани жипслаштириди

«Янги» сўзини эшитганда кўнгилда ажисиб илиқлик пайдо бўлади. Янги либос, янги китоб, янги иморат. Бари одамга хушкайфият ато этди. Ургич шахридаги, Наврӯз шаҳарчаси 34-маҳалла Курувчилар кўчасида яшовчи аҳоли ҳам бугун шундай янгиликдан қувонмоқда. Ушбу ҳудуд янги шаҳарча бўлгани учун аҳоли сони ишил сайн ортиши натижасида янги мактабга эҳтиёж пайдо бўлганди. Ниҳоят, жорий ишил Инвестиция дастури асосида «Хоразмимонтаж» МЧЖ томонидан 613 миллион сўм маблаг ҳисобига қурилган 315 ўринли янги мактаб шаҳарчанинг кўркига янада кўрк бағишлади.

— Биринчи дарс. Ўқувчиларнинг нигоҳи менга қадалган. Бундан бироз ҳаяжонландим. Бироқ сезидирмадим. Танишиш жараённида барчасининг исмини ёдда сақлаб қолишига ҳаракат қилдим. Исмларини айтиб мурожаат қилишим ўқувчиларда рағбат уйғотди. Илк бор уларнинг тилидан УСТОЗ деган сўзни эшитганимда ўзимни янада улгайгандек хис қилдим. Кўксим фуурга тўлди. Янги иш, янги бино ва янги ўқувчилар тақдиримда бирлашиди.

— Кизим Гулсевар эндиғина олти ярам ёш бўлгани учун уни мактабга бермоқчи эмасдим, — дейди Азизбек Азазов. — Негаки, уйимиз билан энг якин мактаб орасидаги масофа узоқ, қатнаш нокулай эди. Янги мактаб бу муаммони ҳам этди. Уйимиздан мактабгача беш юз қадам, холос. Шунинг учун қизимнинг бу илийёк ўқувчи бўлиш орзусига қаршилик қилмадим.

Азизбек қизининг спортчи бўлишини хоҳлади. Шу мақсадда уни бадиий гимнастика ва бошқа спорт тўғракларига олиб борса-да, аммо ҳеч биргана қизишиш уйғота олмаган. Янги мактабда курилган замонавий спорт зали бу муаммога ҳам ечим бўлди. Азизбек ҳали ўқув жараённи бошланмасданоқ, қизини мактабга олиб борди. Шароитлар билан таништириди. Айниқса, спорт залига саҳётлари жуда фойдали бўлди.

Кўркм спорт зали ва ундаги ҳар бир янги жиҳоз факат ўқувчигина эмас, ота-оналарни ҳам ўзига ром қилишини, бу ерга кирган одам спорчига айланаб залдан чиқсиси келмаслигини Азизбек қувонч билан эътироф этди.

— Биз ҳам якинда кўчуб келганимиз, — деди Муҳаббат Матмуродова. — Маҳалламида янги уйлар, янги оиласлар жуда кўп, фақат янги мактаб етишибатган эди. Набирам Рашубек Мансурбековнинг 1-синғфа бориши янги мактабнинг очилишига тўғри келди. Янги мактаб маҳалламиз ахолисини янада жипслаштириди.

Махмуд РАҲАБОВ,
“Ma'rifat” мухбири

Когон шаҳридаги 1-мактаб жамоаси янги ўқув ишини ўзгача қувонч ва ҳаяжон билан қарши олди. Таълим мусасасасининг эски биноси ўрнида иккى қаватли замонавий ўқув биносигин қуриб фойдаланишга топширилгани нафақат ўқувчилар, балки ота-оналар, маҳалла аҳини ҳам мамнун этди.

— Мактабимиз 1898 йилда курилган бўлиб, дастлаб ундан хунар мактаби, ҳарбий госпитал сифатида фойдаланилган, — дейди илм маскани директори Ҳамид Аvezov. — Кейинчалик умумий ўрга таълим мактабига мослаштирилган. Табиийки, шароит ҳам шунга яраша бўлиб, имкониятларимиз чекланган эди. Бу сифатли дарс ўтишга ҳалакит беради. Жорий йилда Инвестиция дастурига асосан 1 миллиард 130 миллион сўм сарфла-

Бу каби эзгу саъй-ҳаракатлар республиқамизнинг бошқа худудларида ҳам давом этмоқда. Жорий йилда Самарқанд вилоятидаги 66 та мактабни капитал реконструкция қилиш, 11 та мактабни капитал таъмирлаша ва 1 та янги мактаб қуриш режалаштирилган эди.

Дастурга мувофиқ Самарқанд шахридаги 70-мактабда 2 миллиард 536,2 миллион сўм маблаг эвазига 216 ўринли янги мактаб биноси «Саммеханик кўчма кар-

Яратилган қулай шароит

Ўқувчи ва ўқитувчиларни мамнун этди

ниб, 315 ўринли ўқув биноси барпо этиди.

Янги ўқув йилида таълим масканида 483 нафар ўқувчи таҳсилни бошлади. Уларнинг 22 нафари 10-синф, 60 нафари 1-синф ўқувчилари. Яратилган шарт-шароит ва имкониятлар ўқитувчиларнинг кайфиятини кўтариб, уларга куч-ғайрат бағишилмоқда.

— Таълим самарадорлиги мусассасада яратилган шарт-шароит ва соғем мұхитга боғлиқ, — дейди информатика фани ўқитувчиси Бобур Соҳибов. — Сўнгти русумдаги компьютерлар билан жиҳозланган кенг, шинам хонада ташкил этиладиган дарс ўқитувчи утун ҳам, ўқувчи учун ҳам бирдек ёқимли. Бунда ўзлаштириш сифати ҳам юқори бўлади. Кейинги пайтда эски компютерлар орқали янги дарслар мавзуларини ўтиш бироқ кийин бўлаётган эди. Замонавий информатика хонаси дарсларни давр билан ҳамнафас олиб боришига имкон яратмоқда.

Мактабнинг янги биноси фойдаланышта топширилиши баробарида кимё, физика, биология фанларидан лаборатория хоналари ҳам иш бошлади. Бу эса ўқувчиларнинг назарий билимларни амалиётда кўлашита имкон бермоқда.

— Кимё бевосита амалиёт билан уйғун олиб бориладиган фан ҳисобланади. Шу боис дарсда лаборатория жиҳозларининг ўрни мухим, — дейди бу йил мактабда иш фаoliyatiniни бошлаган ёш мутахассис Гулҳәм Холикова. — Янги ўқув биносида кимё ва физика лаборатория хоналарининг мавзудларни мавзуларни ҳаётий тушунтиришга ёрдам бермоқда. Бу ўқувчиларнинг ўзлаштириш самарадорлигига ҳам ижобий тасъир кўрсатмоқда.

«Мустақилигимизнинг 26 йиллигини кўтаринки кайфиятда кутиб олдик. Чунки мактабимизда янги бино қад ростгаяпти, — дейди мактаб директори Собир Савронов. — Айни кунда белгилантан ишлар режа бўйича бажарилмоқда. Насиб қиласа, ўқувчиларимиз ўқув-лаборатория кабинетлари ва компьютер хоналаридаги олиш имкониятига эга бўлади. Бундай ғамхўрликка муносиб жавоб беримиз, масъулиятни англаган ҳолда, таълим жараёнини замон таъблари асосида ташкил этишимиз лозим.

Ота-оналар ҳам фарзандлари учун яратилган шароит ва кулаликлардан мамнун.

— Мактабимиз 1971 йилда ҳашар йўли билан хом гиштдан курилган эди, — дейди ота-оналар кўмитаси раиси Ашур Очилов. — Эски бино деярли яроқсиз ҳолга келиб қолганди. Янги бинода эса барча қулаликлар яратилияпти. Мактаб биноси маҳалламиз қиёфасига ҳам ўзига хос кўрк қўшади. Қишининг совуқ кунлари ўқув хоналарининг етарлича иситилмагани оқибатида ўқувчилар қийналар эди. Энди синф хоналари замонавий иситиши тармогига уланди.

Янгиликдан руҳланган педагогик жамоа мактабни ободонлаштириш ишларига ҳисса кўшмоқда.

Бундай эътибор ва ғамхўрлик туфайли вилоядага таълим тизими шаклан ва мазмунан бойиб, фарзандларимизнинг замонавий билимларни пухта эгаллаши, педагогларимизнинг самарали меҳнат қилиши учун қулали шарт-шароит яратилияпти.

Ирода ОРИПОВА,
Ҳаким ЖУРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Иқтидорли ёшларни тарбиялаш

эртанги кунимиз учун мустаҳкам пойдевордир

Фарзандларимиз орасида мактабда ўқиётган кезларида ёки майян фан бўйича ўз иқтидори ва салоҳияти билан атрофдагиларни ҳайратта соладиганлар кўп учрайди. Ана шундай ўқувчиларнинг кизишиш ва қобилиятини эътиборга олиб, уларни чукурлаштирилган, ихтисослаштирилган ҳолда ўқитиш юртимиз илм-фани тараққиётида муҳим аҳамият касб этади. Зоро, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурда академик лицейлар айнан шу мақсадни амалга оширишга, иқтидорли, истеъодиди болаларни тарбиялашга хизмат килиши кўзда тутилган эди.

Утган йиллар давомида олий таълим муассасалари қошида қатор академик лицейлар ташкил этилиб, уларда аник, табиий, ижтимоий-гуманитар фанлар, хорижий тиллар ҳамда маданияти ва санъат йўналишлари бўйича ёш авлодга билим берилди. Лицей ўқувчиларининг замонавий илм-фани ютуқларини эгаллаши учун давлатимиз томонидан зарур шарт-шаротилар яратилди. Бирок сўнгги йилларда талабларга етарличирия килинмай, ўқувчилар танловсиз қабул килинадиган академик лицейларга иқтидорли, истеъодиди ўқувчилар билан бир қаторда касб ёки йўналиши ташлаша адашган, ўқув фанларини чукур ўзлаштиришга лаёкати бўлмаган, келажакда олий таълим муассасаларирига кириши истамайдиган 9-синф битирувчиларининг қабул килиниши одатий

2017-yil 11-oktabr, № 81 (9042)

2017-yil — Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili

Инсон қадри — улуф, шаъни — муқаддас. Юртимизда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манбаатларини ишончли ва самарали ҳимоя қилиши устувор вазифага айланди. Бу вазифанинг тўлақонли бажарилишида давлат ва халқ ўртасидаги очик мулоқотни таъминлаш, фуқароларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини янада такомиллаштириши мухим аҳамиятга эга.

Одамлар дардини эшлиб, оғирини сенгил қилайлик!

Мамлакатимизда "Халқ давлат идоралари" эмас, давлат идоралари халқимизга хизмат қилиши керак" деган тамойилнинг илгари сурилиб, жисмоний ва юридик шахслар мурожаати билан тизимни равишда иш олиб борилаётгани эътирофга лойиқдир. Президентимизнинг 2016 йил 28 декабрдаги "Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаширишга доир чоратадирилар тўғрисида"ги фармони кенг жамоатчиликнинг дикъат-эътиборини ана шу масалага қаратмоқда.

Фуқаролар ариза ва шикоятларини ўз вақтида, холисона кўриб чиқиш, тегишли чора-тадбирларни белгилаш аҳолини қўйнаётган муммаларнинг ижобий ҳал этилишида мухим омилдир. Шу боис, барча ҳуқуқ-тартибот идоралари қатори ички ишлар органлари тизимидаги фуқаролар мурожаати билан ишлаш масаласига мухим вазифа сифатида қаралмоқда. Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 10 апрелдаги "Ички ишлар органларининг фаoliyati самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манбаатларини ишончли ҳимоя қилишини таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони асосида Ички ишлар вазириларни тизимидаги жисмоний ва юридик шахслар мурожаати билан ишлаш ва иш юритиш бошқармаси, ҳудудларда эса унинг бўлимлари ташкил этилди. Бошқарма таркиби мурожаатларни телефон орқали қабул қилиши маркази иш бошлади. Ҳар бир кўнтироғ үрганилиб, ҳақиқат юзага чиқарилмоқда.

Вазириларни тизимидаги жорий йил 29 апрелдаги "Ички ишлар органларida жисмоний, юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш ва иш юритиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги бўйруғида республика ички ишлар органларидаги 173 та "Ишонч телефони"ни тутатиш, унинг ўрнига тизимда ягона киска "1102" рақами "Ишонч телефони"ни ташкил этиши белгиланган бўлиб, янги тизим 1 майдан бўён туну кун узлуксиз ишламоқда. "1102" рақамига юртимизнинг турли ҳудудларидан кўнғирокларни амалга ошириш имкониятининг мавхудлиги аҳолига қулийлик тудириди.

Ички ишлар органларida мурожаатларни тезкорлик билан ижрочилигарга етказиш, уларнинг кўриб чиқилиши устидан тизимли ва самарали назорат ўрнатиш, натижаларни электрон тарзда етказиш максадида Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазириларни тизимидаги йўналишлар бўйича тўғри таъсислаш имконини яратди. Бу тизим барча ички ишлар органлари фаoliyati татбик этилмоқда. Кўпчилик фуқароларни қизиқтираётган масалалар юзасидан вазириларни веб-сайтида маҳсус савол-жавоблар рукнининг ташкил этилиши мулоқотнинг янги шакли сифатида кўпчиликка маъқул келди.

Халқ билан очик ва самимий, тасирчан мулоқотни йўлга кўйишда сайёр қабул мухим ўрин тутади. Шу боис, вазириларни раҳбарияти бу масалага жиддий эътибор қаратган ҳолда жойларда мунтазам сайдер қабул ташкил этиб келмоқда. Жорий йилнинг биринчи ярим йиллиги давомида ўтказилган сайёр қабулда 1800 нафардан ортиқ фуқаро қабул қилинди. Яқинда — сентябр ойда Ички ишлар вазiri, генерал-майор П.Бобоевон иштирокида ўтказилган сайёр қабулда 304 нафар фуқаро қабул қилинди. Аҳоли мурожаатлари асосида ҳуқуқбазарлик ҳолатлари, камчилик ва муаммолар чукур ўрганилиб, ўз вазифасига масъулиятлизил билан қараган орган ходимлари қатъий оғоҳлантирилди. Сурхондарёлик Холмамат Пирмаматов, Термиз шаҳридан Нажмиддин Кубро кўчасида яшовини Муборак Ёқубова, Коносон тумани, Богишинамал МФДда истиқомат қильвичи Сайдулло Абдуллаев каби фуқароларнинг мурожаати тегиши мутахассислар иштирокида ўрганилиб, жойда ижобий ҳал этилди.

2017 йилнинг олти ойи давомида Ўзбекистон Республикаси Президенти виртуал қабулхонасига келиб тушган мурожаатлардан 57359 таси ҳал этиши учун ички ишлар органларiga юборилган. Уларнинг 11187 таси Тошкент шахар ИИББ, 7389 таси Тошкент, 5367 таси Кашқадарё, 4552 таси Фарғона, 4342 таси Сурхондарё вилояти ички ишлар бошқармалари ҳисобига тўғри келди. Мурожаатларнинг 18409 таси Ўзбекистон Республикаси фуқароларни олиш ёки ундан чиқиш, биометрик паспорт олиш, чет элга вактинчалик чиқиш учун рухсатнома (стикер) олиш ва доимий рўйхатга кўйish (прописка) масалаларига, 3744 таси ички ишлар органлari томонидан ўтказилётган суриштирув ва терговга оид, 8329 таси ички ишлар органлari ходимларнинг ноқонунинг хатти-харакатлari тўғрисида бўлиб, айборларни тартибида чакрилди. Бу ҳолат таъорланаётган бўлса, жазо чораси кучайтириши маълум қилинди. 1747 та мурожаати эса ариза ва шикоятлар юзасидан ўтказилган текшируv харакатлariдан норози бўлиб ёзилган. Ушбу мурожаатлар бўйича ўтказилган хизмат текшируvлari натижасида уларнинг 197 таси ўз тасдигини топди. Айбор ходимларга нисбатан тегиши интизомий ҳало ҷораланди.

Мурожаатлari билан ишлаш — масъулиятли вазифа. Бу масъулиятни ҳар бир ходим қалбан ҳиз қилиши, зими масадиги вазifani astoyidil ayo etishi, halqimiz manfaatlari rubebi учун fidoyilik kourasitiши lorisim. Президентимиз таъкидлаганидек, "...Одамларнинг дардини эшишиб, улар билан очик мулоқотda бўлиши, оғирини енгил қилиши — аҳолининг давлат ва жамиятга ишончини мустаҳкамлашга хизмат килиди".

Дилшод ИНОЯТОВ,
Ички ишлар вазири
Жисмоний, юридик
шахсларнинг мурожаатлари
билан ишлаш ва иш юритиши
бошқармаси бошчилиги,
подполковник

Ўқувчи нега дарс қолдиради?

Ўқувчи нима учун мактабга боршини хоҳламайди? Ўғил-қизларнинг сабабсиз ёки мунтазам дарс қолдириши билим савиаси-нинг пасайшига, турли ҳукуқбазарларга кўй уришига сабаб бўлмайдими? Бу муаммоларнинг олдини олини мақсадида таълим муассасаларида "Давомат-рейд" тадбири олиб борилмоқда.

"Каскад" усулида тезкор мониторинг

Тошкент шаҳридан 301 та мактабда кунлик давоматни "Каскад" усулида мониторинг килиш йўлга кўйилган. Агар ўқувчи бир кун сабабсиз ёки етти кун сабабсиз дарс қолдирса, синф раҳбаридан билдирига талаб этилади. Кейин ота-оналар кўмагида маҳалла фуқаролар йиғини раиси ва профилактика инспекторига хабар берилади.

— Янги ўкув йили бошидан давомат масаласига жиддий ёндашиб, қатъий чора-тадбирлар кўрилди, — дейди Тошкент шаҳар ҳалқ таълими бош бошқармасининг маънавий-ахлоқий тарбия бўлими бош мутахассиси Фароғат Аҳмаджонов. — 73 нафар сабабсиз дарс қолдирган ўқувчингинин машғулотларга мунтазам қатнашини таъминлашга ҳаракат қилинди. Ўрганиш натижасида уларнинг 17 нафари ота-онали билан хорижга кеттани, 3 нафари оиласи вилоятга кўра вилоятлarda истиқомат килаётгани, қолганлари сабабсиз ўқиши келмаётганини аниқланди. Уларни таълимга қайта-риш учун маҳалла, туман ҳокимлиги хузуридаги вояж етмаганлар билан ишлаш комиссияси, Ёшлар иттифоқи етакчилари кўмагида чоралар кўрилмоқда.

Баъзида ота-она фарзандини уяли алоқа воситаси билан таъминлаш, гўёки уни назорат қилинадиган маҳалла фуқаролар йиғини раиси, профилактика инспектори, вояж етмаганлар билан ишлаш комиссияси билан хорижга кеттани, 3 нафари оиласи вилоятлarda истиқомат килаётгани, қолганлари сабабсиз ўқиши келмаётганини аниқланди. Уларни таълимга қайта-риш учун маҳалла, туман ҳокимлиги хузуридаги вояж етмаганлар билан ишлаш комиссияси билан таъминлашди. Тартиб-интизам ва давомат натижалари муассасалардаги рейting дафтарасига кайд этилмоқда. Маълумотлар "Давомат ва ўзлаштириш бўйича мониторинг тизими" дастури асосида ишлайдиган "davomat.uz", "nazorat.uz" веб-сайтларида ҳам акс этаётгани янада яхши бўлмоқда.

Тумандаги 149-мактаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Ваила Умарованинг айтишича, яқинда назорат жараённида биноми "Davomat" шаҳридан шаҳридан олдиётган 86 минг нафардан ортиқ ўқувчингин кўй телефони борлиги маълум бўлди. Уларнинг 42 минг нафари кўп функцияларни оғизлайдиган ғойли телефондан фойдаланади. Ўтган ўкув йили якунидаги ўтказилган оммавий рейдинг сурʼонларда Тошкент шаҳридан ортиқ ўқувчиларнинг ижтимоий тармоқдаги оқибати фожеага олиб борувчи ўйинларга кизиқиши борлиги аниқланганди. Бундай сайдириларга ўқувчиларни орнишади. Тартиб-интизамида ҳамда Роман Кузменнинг мунтазам дарс қолдиратишини аниқланади. Уларни мактабга қайта-риш учун маҳалла, ёшлар етакчиси, профилактика инспектори билан ҳамкорликда иш олиб борилди. Ўқувчиларнинг оиласи вилоятларидаги ўзлаштирилганда, ота-онали билан сухбатлашиди. Бундай сайдириларни аниқланадиганда, оларнинг мактабга оширилди. Бу борада "Бешарик" маҳалла фуқаролар йиғини раиси Садридин Сафаров ва профилактика инспектори Улугбек Бадаловнинг ҳамкорлигини алоҳида таъкидлаш ўриниди.

— Давоматни назорат қилиши жараённида машғулотга қатнашмаган бола уй манзили орқали қидирилади, — дейди Яшнобод туман ҳокимлиги хузуридаги вояж етмаганлар билан ишлаш комиссияси аъзоли Севара Сайдуллаева. — Агар топилмаса, гоҳида шу ҳудуддаги компютер хоналари ва спорт мажмуаларида бўллади. Ота-оналар чакиртирилиб, огоҳлантирилади.

Шоира БОЙМУРОДОВА,
«Ma'rifat» мухбири

«Bo‘lajak prokurorlar klubi»

соҳа ходимларининг янги авлодини шакллантиришига хизмат қиласди

Конун бузилишининг олдини олиш, иқтисодий ривожлашишнинг хуқуқий асосларини таомиллаштиришда профессионал юристларнинг ўрни алоҳизда. Ўзбекистонни ривожлантиришининг устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларни муваффакиятни амалга оширишда ҳам юридик кадрлар салоҳигита таяниллади.

Президенттимизнинг 2017 йил 28 апрелдаги “Тошкент давлат юридик университетида кадрлар тайёрлаша тизимини тубдан такомиллаштириши ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори юридик кадрлар тайёрлаша тизимини ҳалқаро стандартларни хисобга олган ҳолда янада такомиллаштириш, университеттода ўқув жарагёниши ташкил этишининг замонавий усулларини жорий қилиш, ёшлиларнинг олий юридик таълим олишиларига кенг имкониятлар яратишни таъминлашга қаратилгани билан ахамиятлади.

Мазкур қарор ижроси университет фаолиятини янги босқынча олиб чиқиши барабарда жаңондаги нұғузли юридиқ олий таълим мұсассаларидан биргана айланишига хизмат қиласы. Олий ўкув юртіда ўкув йили ана шундай рух, янгича ишчанлық кайфияти билан бошланды.

— Карорда университеттегизга битирүвчилар учун күйиладын малака талаблары, ўкув режа ва ўкув дастурларини мустақил равишда ишлаб чиқиши таасдиқлаш хукуки берилган, — дейді Тошкент давлат юридик университети ўкув-слугибүшіншілгі Ихтиёр Жұраев. — Бу бүйічка нұғузли хорижий олий таълим мұаассасаларининг тажрибалаударының ҳам чүркүп күзден көчирдік. Қолаверса, иш берувчилар билан ҳамкорлықда мұтахассислар тайерләш мазмұну, битирүвчиларнинг билім ва күнікмасыға күйиладын талаблар атрофічика үрганларды. Натижада бакалавриат таълим йұналиши магистратура мұтахассислигінде ўкув режалари оптимизацияция қилинди. Яңғы шакл да мазмұндаги малака талаблары, ўкув режа ва дастурлар тайлохалары ишлаб чиқылыш, таасдиқланы. Шунингдеге, «Юриспруденция» таълим йұналиши ўкув режасидеги номутахассислик, мұтахассислик ва құшымча фанлар блоки фанлары хорижий олий таълим мұаассасаларининг тажрибасы ва кадрлар истель-молчилари талабарларын ино-батта олган холда шаклланырылди. Семестр давомида аудитория машгүлолтари 18 ҳафтадан 14 ҳафтаға, бакалавриат таълим йұналишида үтиладын фанлар сони эса 35 тадан 29 тага қисқарды. Ўкув режеда талабарлариниң мустақил ўз устида ишләши, тайерләрлар күрши ҳам ино-батта олниди.

Аҳамиятлиси, олий таълим мусасасасида талабаларнинг назарий билимларининг амалиёт билан бе-восита уйгунлигини таъминлаш масаласига алоҳида этибкор қартиди. Жумладан, Бош прокуратура, Тошкент давлат юридик университети, Жаҳон иктисолидёти ва дипломатия университети, Бердак номидаги Коралқаплов давлат университети ўртасида юридик кадрларни тайёрлаш соҳасида жамкорлик тўғрисидаги Меморандум

Oliy ta'lim

дум имзоланди. Мақсад — юкори малакали кадрларни тайёrlаш борасида прокуратура органлари билан олий таъмин мусассалари ҳамкорлыгини мустаҳкамлашдан иборат.

Мазкур ҳужкатга биноан эндилика талаблар прокуратура органларида қонунлар икроси устидан прокурор назорати талабларини, судларда жиной, маъмурӣ, фуқаролик хамда иқтисодий суд ишларини юритишида прокурор ваколатини таъминлаш, қонунга зид бўлган суд қарорларига нисбатан протест келтириш ҳолатларини ўрганиди. Жиноят ишига оид ариза ва хабарларни кўриб чиқиб, таҳлил қилади, жиноят ишларни юза- сидан дастлабки терговни олиб бориши жараёни билан яқиндан танишиди, ахолининг ҳукук мадданияти ва ҳукукни онгини юксатириш, жисмоний ва юридик шахсларнинг муро- жаатларини кўриб чиқища беъосита иштирок этади. Бунинг учун жамоатчилик асосида фаолият юритадиганг «Bo'lajak prokurorlar klubi» ташкил этилди.

— Мақсад талабаларнинг прокуратура органларида амалиёт ўташларин тизимли ташкил этиш ва амалга оширишдир, — дейді И.Жыраев.

— Ушбу клубга ўйқу йили бошида келгүсіда прокуратура органларида хизмат килиш истаганни билдирган иккінчи, үчинчін тұртынан курс ҳамда магистратура босқичи талабалари иктиерій атzo болады. Клубға билимли ша дүнекараши көнг талабалар сұхбат ассоциациясы танлаб олинады. Қабул килингандарга клуб эмблемасы

Футбол клуби таңынан да көрсөткөн сис акс эттирилгандын кийин тартиб қамыға ая бейікік вәз клуб нишоны топшырилады. Агар уларни йүккөтсө, азольцидан чикарилады. Клуб азольарининг фолияти уларни таълим жарадыннага мажбурыйтлардан озод этмайды. Чунки уларнинг зиммасидаги энг муҳим вазифа бу — илм олишты дарсдан бўш вақтларидан ўзлари биринчирилган органга бориб ис турганган талабанинг билими кун сайнин юқсанып беради.

Айтиш жоизки, клуб фо-
лиятия умумий раҳбарлик
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокуратураси томони-
дан амалга оширилади. Клуб-
нинг ишчи органи Бош про-
куратуранинг кадрлар бош-

кармаси ҳисобланади. Ишчи орган клуб аъзоларини секторларга бўйлган холда Ўзбекистон Республикаси Транспорт прокуратуралари маҳаллалари, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятининг туман (шаҳар) прокуруралари ва уларга тенгланиширган прокурураларга бириттиради. Клуб аъзолари фаолиятини тўғри ташкил этиш ва мувофиқлаштириб бориш масказидда ишчи орган томонидан ҳар бир секторга прокуратура органи ходими раҳбар олий таълим мусассасаси ва кили раҳбар ўринбосарни хамда сектор аъзолари орасидан сектор етакчиси белгиланади. Ҳозир университешимиздан ўз юзга яқин талааба ушбу клубга аъзо бўйича истагани билдирган.

И.Жўраевнинг таъкидлашича, клуб аъзоларининг фаолиятига алоҳида чекловлар ҳам ўрна-тилган. Жумладан, уларнинг текширишлар ўтказиши, мутасадди ташкилотлардан хужжатларни талаб килиб олиши, тергов харакатлари олиб бориши, шунингдек, конун хужжатлари асосида такиқланган бошқа процессузал харақатларни амалга оширишига йўл кўйилмайди. Клуб аъзоси ҳаёти ва соғлигини хавф остига кўючви текшириш ва назорат тадбирларига, жиноят процессининг иштирокчиси (холис, мутахассис, тархимон ва эксперт) сифатида жалб этилмайди.

Клуб аъзоларига йигъмажилд юртилиб, унда клуб аъзосининг прокуратуратары органлариидаги фаолияти билан болгик күхжатлари жамалаб борилиад. Иш ўрганичеси даврида вазифасига вижданан ёндашган, намуниларни хулки ба билими билан бошталарга ўрнак бўлган талаба рабтаглантирилб борилиади. Тартпих-коидаларга амал кильмаганларга танбех берилади. Олти ой давомидан иккى марта танбех олган талаба аъзольидан чиқарилади. Аҳамиятли жиҳати бўлашак прокурорнинг клубдаги фаолияти келгусидаги унинг прокуратура органлариига ишига киришида инобатга олинади.

Президенттимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 7 январда соҳа ходимлари билан учрашувда прокуратура органлари кундалих хётимизда конун устуроворлигини таъминлаш, юридикча жисмоний шахсларни конундиган хукуқларини химоя килиш, ахолининг хукуқий маданиятини оқсантиришига хизмат килиши зарурдек таъкидлаган эди. Ана шу эзгу мақсадни амалга оширишини хётининг мазмунига айлантира оладиган соҳа ходимларининг янги авлодини шакллантиришади. «Bo'lajak prokurorlar klubı»нинг ҳам хиссаси бўлиши шубҳасиз.

Аброр УМАРҚУЛОВ
“Ma’rifat” мухбира

2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегигиси доирасида амалга оширилаётган янгилини ва ўзгаришлар ҳақида ёшлигар-мағни билим ва тушунчалар берилмоқда. Жумладан, Тошкент давлат шарқшунослик институтида Ҳара-катлар стратегигиси хонаси ташкил этилган мазкур йўналишда изланада-ётгани ёш тадқиқотчи ва ўқитувчиларни бирлаштириши, талабаларнинг ижтимоий фаоллигини оширишига хизмат қилимоқда.

Ҳаракатлар стратегияси хонаси

талабаларнинг сиёсий саводхонлигини оширишга кўмаклашмокда

— Харакатлар стратегияси хонасининг ташкил этилиши талабаларимизнинг мамлакатимизда кечеётган муҳим вожекиллардан хабардорлигини оширади, — дейди институттинг маънавий-маърифий ишлар бўйича проректор Шавкат Орипов. — Ушбу хонада мудайян машгулот ва маҳорат дарслари, ижтимоий аҳамиятга эга тадбирлар, давлат юқимияти бошқарувчи органлари вакиллари билан учрашувлар ўтказилиади. Xона етарли дараражада зарур адабиётлар, кўргазмали воситалар билан таъминланган. Профессор-ўқитувчилар, ёш тадқиқотчилар, ташбускор талабалар таълим ва ёшларга оид дастурларни ишлаб чиқиши, “Тараққиёт стратегияси” маркази билан ҳамкорлик ўрнатилиши, қонун лойиҳаларини қабул килишда фаол иштирок этиши ҳам назарда тутилган.

Харакатлар стратегияси хонасини стендлар, электрон роликлар, видео кўргазмали материаллар билан бойитишига институтнинг "Ўзбекистонда демократик жамият куриш назарияси ва амалиёти" кафедраси алоҳида хисса кўшяпти.

— Xона кўплаб фанларни ўқитиши, ўкув ва маънавий-маърифий ишларни олиб боришида илмий-назарий, мето-дик база хисобланади, — дейди мазкур кафедра мудири, сиёсий фанлар доктори, профессор Ульубек Идиров. — Хусусан, ижтимоий йўналишдаги фанларда тадқиқотчилар Ҳаракатлар стратегиясининг мазмун-моҳиятига алоҳида тўхталади. Ҳаракатлар стратегиясини кенг ўрганиш учун ўкув жараба нига янги фанлар киритилиб, уларнинг ўкув режа ва дастурлари ишлаб чиқиди. Кўплаб ижтимоий йўналишдаги фанлар мазмуни янги материаллар билан боййтиди. Таквим-мавзувий ишчи ўкув режаларининг бу-гунги кун билан мослашувчалигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиди. Ўтган ўкув йилида бақалавриатда 20 соатта мўлжалланган Ҳаракатлар стратегияси маҳсус курси ўқитилган бўлса, жорий ўкув йилидан бошлаб магистралтура ўкув режасига "Ўзбекистоннинг ижтимоий-икти-содий ривожланиши стратегияси" номли янги фан киритилди. 38 соатта мўлжалланган мазкур курс 1-курс магист-рантларига 1-семестрда ўтилади. Фанни ўқитиши энг таж-рибали, малакали профессор-ўқитувчилар жалл этилган. Сабаби, мамлакатимиздаги барча соҳалар истиқболини ўзида мужассам этган Ҳаракатлар стратегиясининг кенг қаровли мазмун-моҳиятини аниқ мисоллар ёрдамида шарҳлаш педагогдан чуқур билим ва пухта тайёргарлик талаб этади.

Харакатлар стратегиясининг ижроси юзасидан айни кунгача давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларини ривожлантиришга қараштаган 15 конун ва 700 дан ортик мөъёрий-хукукий хужжатлар қабул қилинган. Фалсафа фанлари номзоди, доцент Нигора Сайдалиевавнинг "Ўзбекистоннинг ижтимоий-иктисодий ривожланиш стратегияси" фани бўйича машгулотини қузатиб, талабаларнинг мазкур мөъёрий-хукукий хужжатларда кўзда тутилган янгиланишларнинг амалий аҳамияти тўғрисида саволлари кўплигига гувоҳ бўлди.

— Фанин ўзлаштириш давомида талабалар ҳәётимизда рўй берадиган жараёнлар хусусида мустақил муносабат билдириб, мамлакатимизда амалга ошириладиган янгиланиш ва бунёдкорликларда фаол иштироқ этишини ўрганиди, — дейдай Нигора Саидалиева. — Маъруза ва семинар машгулотларини Ҳаракатлар стратегияси хонасида ўтказиш мумкин. Шунингдек, “Тараққиёт стратегияси” маркази мутахассислари билан ҳамкорликада машгулотлар ўснитишими хам маъказас кильгандими.

**Санобар ЖУМАНОВА,
“Ma’rifat” муҳбири**

Ҳар бир ота-она педагог бўлиши керак!

(Маънавий-маърифий этюдлар)

Педагогика қандай фан?

Педагогика — тарбия тўғрисидаги ягона, энг қадимий фан. Одамни ИНСОНга айлантириш илми. У ер юзида туғилган биринчи ҷақалоқ билан бирга дунёга келган. Болалар бор экан, у хам бўлади.

Миллий тархимиизда Устоз, Мураббий, Пир, Муршид, Оталик дебган эъзози сўзлар фаол ишлатилган. Сода килиб айтганда улар ўз замонасининг педагоголари. Шундай экан, улар килдиган иш: устоилик, мурраббийлик, пирлик, муршидлик, оталиклики ўз даврининг педагогикиаси деса бўлади. Чунки уларнинг бош вазифаси — тарбия бўлган. Мисол учун, буюк ҳофиз Ко-милжон Отаниёзовининг: "Оталикнинг молин боқдим баҳарда" деб бошланаучи кўшиғидаги "оталик" ким бўлган? Бу саволга миллий тархимиизни яхши биладиган улугларимиз: "Оталик — бу тарихда хон, подшо-лар фарзандларининг тарбиячиси, устоилик бўлган. Оталик жуда ҳурматли, хос, ишончли яхши бўлган", деб кўшишиди. Бола тарбияси учун профессионал бўлишни юз марта гапиридан билимлар кераклиги ўзимизнинг тархимиизда мисоллар кўп.

Тарбия — иккى дунё сармояси

Ўзбек ҳар ишни ўз эгасига топшириш кераклигини "Чумчук сўйса ҳам қассоб сўйсин" деган мақолида айтиб кўйган. Бу мақол Евropa, ривожланган давлатлар фуқаролари аъмолига айланниб буди. Автомобилини бошқариш, ҳайдаш учун унинг ичига кириш керак. Ҳудди шунингдек, педагогик автони "ҳайдаш" учун ҳам унинг "ичига кириш", профессионал педагог-тарбиячилардан ўрганиб, амал килиш керак бўлади.

Қаранг, ўсмир ўғлиниг Сардоржон ёхуд қизинги Сарвинос қандай хушумомала, ҳар ки дамлаб, одоб билан узатиб туриби. Сизга меҳрибон, қатъяниди, дадил, тадбирли, бадастир. Қандай яхши, қандай бахт! Демак, уларга шу фазилатларни билб, танлаб, сабр билан ўргатисиз. Бугун шу фазилатлар болангизга кўшилиб, балоғатга етибди. Доно ота-онасининг педагогик меҳнати мевалари муборак бўлсин! Бу фазилатлар 1 йил эмас, 10 йил эмас, камиди 100 йил баракали, ширин хосил беради. Авлодларнингизни сарбаланд қилиди, қалбларига кувонч улашиди. Чунки сиз ўстирган фазилатлар иккى авлодга — ўғил-қизингизга, улардан ўғил-қизларига ўзириш бўлинг.

Бир марта кўрсатмаган юз марта айтади. Барибир бесамар...

Афсуски, хозир "тарбия" деганда кўпчилигимиз "бola билан гаплаш" ё адабини бериб кўйиш"ни тушуняпмиз. Аслида тарбиянинг асосий, ҳалқ синаган методлари миллий тарбиямизда, маколларимизда акс этган. "Юз марта ўшигтандан бир марта кўрган яхши" деган педагогик мақол бор. Бугун бу мақол ифодасини Европада ўшигтандириб, дейишпапти. Нарис борса: "Эҳтиёт бўл" деб кўйишмодга, холос. Натижада бола ҳайтнинг кескин, танг вазият, мулюшиларида шошиб, хато қиляпти. Ота-она: "Кўзингга қарасанг бўлмайдими?", деб уни уришпапти. Оқибатда бу муаммо ота-она билан ўртасига совуклик тушириб, иккичи муаммо пайдо бўлмоқда. Агарда ота-онанинг хәёт юйлига ана шу хавфсизлик белгиларини олдиндан кўйиб, яхши ёмон ҳәёттй вазиятларни олдиндан тайёрлаганларида иккичи муаммо ҳам бўлмас эди. Демак, ҳақиқий тарбия, маърифат — профилактика! Эртага бола йўл кўшини мумкин бўлган хатоларнинг олдини олиш.

Боламиз сигарат чекканида, ўғирлик кўлганда ёки ёт оқим, "оммавий маданий"га ўралаши қолганда ҳаракатни кўрсата олмайсан. Бола, полапон, кўзи ҳам шундай — "кушинида кўрганини қўлади". Кўрмаган нарсасини қилимади, киломайди. Демак, биз фарзанд тарбиясида боболаримиз ўғитига амал килайлик: яхши ҳулк, одобни юз марта гапиридан билимлар кераклиги ўзимизнинг тархимиизда мисоллар кўп.

Тирноқ олишини, саломлашишини, ҳурмат кўрсатишни, интернетдан фойдаланишини, тутъ-мъаъракада ҳизмат қилишини, одам савдоси, диний экспремистдан ўзини ҳимоя қилишини, қовун сўйини, узум яхшини бўлгага юз марта айтгандан кўра бир марта "мана бундад килгин, хўтми", деб бажарип кўрсатиб, ўргатиш керак. Бир марта кўрсатишдан ўртаган ота-она юз марта айтади. Ҳар куни айтиб, ҳаврайди. Ҳар куни ўзларининг ҳам, боласининг ҳам кайфиятини бузишади. Барибир бу кутилган самарани беради.

Бола қайси ҳатти-ҳаракатларни кўп кўрган ва тақоррлаган бўлса, ана шу ҳатти-ҳаракатларни унинг ҳулкада мурланади. Ҷуқур из қолдидари. Унинг ҳатти-ҳаракатларнida "изага қайтиб чиқади". Мисол учун, 15 ёшли бола ота-онасини 38235 кун кўради. Ҳар куни у отасининг юришини, ўтиришини, ҷой кўяётганини, чойни қандай ичишини, телефонда қандай гаплашишини, гавдасини қандай тутиб юришини, кулишини, асабайлашувини, ота-онасига меҳрибонлик (ёки акчина, кўпюлиқ) қўлэйтганини, юзини юваётганини кўради. Ота-она болалари уларни кузатоётганини сезишади ҳам, шундай экан, ота-оналарга бир тавсиямиз бор: болангиз сизнинг ўшигига ётганда қандай одам бўлишини истасангиз ўзингиз яхши ўшидай бўлинг.

Тарбия бу — профилактика

Йўл транспорт ҳодисалари нега со-дири бўлади? Альбатта, ҳайдовчилар йўл белгиларини билмагани ёки билам, амал кимлаганинни сабабли.

Йўл ҳаракати ҳавфсизлигини тав-минлаш учун огохлантируви, тақи-ловчи, чекловчи, маълумот берувчи белгилар кўйилади. Масалан, "кескин бурилиш" деган белгина ўша жойдан 100–300 метргача олдинга кўйишади. Нега йўл белгилари ҳавф бор жойнинг ўзига эмас, педагогик билимлар ва ҳафса зарур.

Шу боис диншунос олимлар тарбиясиз таълимни кум устига курилган ўйга ўхшатиши. Хорижлик педагог олимлардан И.А.Ильин эса тарбиятада 20 соат вакти бор.

= Ҳафтада 7 соат. Қолаверса, шанба, якшанба кунлари ҳар биримизда бор.

Бу ҷаҳтларни кўшсак, энг банд ота-она

= фарзанд тарбияси учун бир

хаттада

= 20 соат вакти борлиги очилиб қолади.

20 соат педагогик

мўъжизалар

яратишига етади.

Машхур

педагог

А.С.Макаренко

"Болани

отасининг

деворга

осигил

костюми

ҳам тарбиялайди", деган. Бу — ота-онанинг басилиши билан бирга киглан ишларни, ўтга-шерик ўтганади. Бу яра сўнгги яра

тотиб

маслихат

хатти-ҳаракатлардан

зўнни

тўғри

2017-yil 11-oktabr, № 81 (9042)

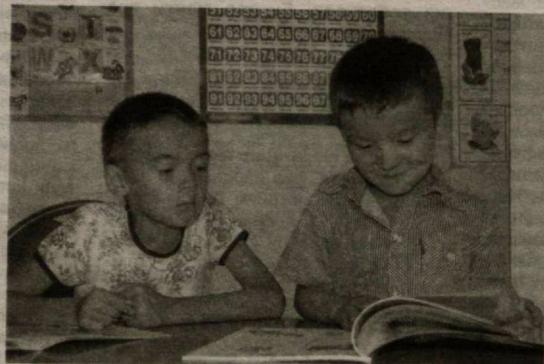
Ота-она фарзандидан жуда кўп нарса кутади: яхши ўқисин, «катта одам» бўлиб ҳамма орзуларни ушалтириш... Бундай умидбахш ниятлар ҳар бир оила соҳиби юрагида яшайди, шундай эмасми? Хўш, бу умидларимиз рўёбга чиқши учун қайси ўйдан борамиз?

Сир эмаски, ҳозир кўпчилек фарзандининг мактабда аълого ўқиши, дўстларидан бир кадам олдинда бўлишини истаб, олти, ҳатто беш ёшдан кўшимча машгулотларга жалб этиб, ўқиш-ёзиши ўргаталти. Нимаси ёмон, мактабга тайёр бўлиб боради, дейшингиз мумкин. Бироқ боланинг мактабга тайёрлариги ҳарф танишию ўқишини эплаши билан ўтчанмайди.

Дарсдан ташқари юклама

боланинг ёши ва шахсий қобилияти ҳисобга олинмаса, самара бермайди

— Бола олти ёшдан мактабга тайёрланна бошлади. Бу шу ёш атрофида ўқиши, ёзиши билиши керак, дегани эмас, — дейди Чилонзор туманинг 178-ИДУМ психологи Хурсандой Жумаева. — Унинг мактабга тайёрлариги руҳий мослашувидан бошланаши. «Мен мактабда ўқиши хоҳлайман» дейиши, қоғоз-каламни бирорнинг мажбурулаши ёки бўйругисиз излаши мактабга тайёрларик белгилари хисобланади. Ўғил-қизларнинг илк ўкув мотивлари шаклланганлиги, билиш фаолияти (сезги, идрок, хотира, тафаккур, хаёл), янги ижтимоий мухитга мослашув ва жамоавий ҳамкорлик кўнимаси, маънавий-руҳий салоҳити, аклий имкониятнинг таълим талабларига мутаносиблиги мактабга тайёрларигини белгилайди. Бу ўринда ота-онанинг хошидан боланинг шахсий ривожланиш ва қизиқиши устун туриши керак. Бойиси, уни мажбурулаб, зиммасига катта масъулият юклаш кейинчалик ўқищдан совушига, ҳали тўлиқ шаклланмаган салоҳияти «синишига» сабаб бўлиши мумкин.

Муваффакиятми, инқироз?

Шундай чириқлардан ўтган бола биринчи синфа қадам кўйди. Сизу бизга оддий ҳисобланган ҳарф элементини ёзиш ундан аклий салоҳит талаб этади. Ҳар тонгда ўйғониб, мактабга бориш унинг учун «оғир вазифа» саналади. Яна дарс жараённида ўқитувчининг талабини бажариш, уй вазифаларини тайёрлаш ҳам юклама бўлади. Шунингдек, биринчи синфа атрофидагилар билан психологияк жиҳатдан янги муносабат тизимига ўтади. Ҳаётি тубдан ўзгарганини ҳис эта бошлади. Оила аззалирининг ўқиши, ютуқлари билан қизиқаётгани, уни наазорат қилаёт-

гани, янги шаклдаги муомала-муносабатдан ижтимоий мавқеи ўзгартганини ҳис этади. Шундай мураккаб даврда ота-она фарзандига ёрдам бериш ўнинг яна кўшимча машгулотлар домига ташлайди: дарсдан кейин синфа куни узайтирилган гурӯҳда колиши ёки репетиторга бориб дарс тайёрлаш, спорт, фан ёки санъат тўғракларига бориши... Буларнинг барига улгурши керак. Бироқ мияси ахборотга тўлғани ва жисмоний зўрикиш олганни учун ўйга вазифаларни тайёрлашга кийналади. Шеърни ёдлай олмаса ёки ёзуви чиройли чиқмаса, ҳарфларни бирбира кўшиб бўйнилашга кийнала, онасининг эътирозига учрайди. Талабларни кўркув аралаш бажаради. Хўш, бундай «темир тартиби» билан энг юқори чўққиларни забт этиш мумкини?

Келинг, бир муддат болалигимизни, айнан бошлангич синф дамларимизни эсга оламиз. Мактабдан келиб, дам олгач, ўртоқларимиз билан мазза килиб ўйнардик. Уй вазифаларини ака-опамиз, онамиз ёрдамида бажарадик. Ҳеч ким бизни репетиторга бор, дея мажбуруламасди.

— 6-7 ёшли бола ўқишини бошлаганида унинг асосий вазифаси мактаб мажбуриятларини бажарши бўлиши керак, — дейди Хурсандой Жумаева. — Шундогам у янги ҳаёт талабларини

кўйинчиллик билан адо этади. Агар шу даврда яна кўшимча машгулотлар билан шуғулланишга мажбурулассак, асосий вазифаси — мактаб мажбуриятларидан ҳам бўйин товлай бошлайди. Чунки адоги йўқ топшириклир, тўйиб ухламаслик, ўйин фаолиятидан узилиб колиши, жисмоний, руҳий ва аклий зўрикиш болани бездириб кўяди. Танаффусиз ақлий ва жисмоний фаолият билан шуғулланиш натижасида болада психомозионал тормозланиш кузатилади. Кейинчалик уни дўстлари каби одатий ўкувичига «айлантириш» учун ота-она кўп тер тўкишига тўғри келади.

«Гений» ҳам, «вундеркинд» ҳам эмасман...

Амалиётчи психолог Раъно Рахимова қабулига 15 ёшли Фарҳодни олиб келишиб. Михоз узоқ кутилган фарзанд бўлиб, ота-онаси унинг энг юқори чўққиларни забт этишини истаган. Уч ўшлини тайёрлашни беш ўшидан онаси ҳамроҳлигига мусиқа мактабига борган, ҳар куни спорт комплексига етгунча отаси «ўғил бола кучли бўлиши шарт» деган ақидани миссига кўйган. Бир дақиқамга вақтини «ҳавога со-вурмаган», «бекорчи ишларга» чалғимаган бола биринчи синфа қадам кўйган. Мактабга чиққач, ота-она

си "Сенга ҳамма болаларда йўқ шароитни яратиб бердик, сенга ҳеч ким биздек эътибор қаратмаган. Демак, синфдаги, мактабдаги энг кучли ўкувчи бўлишинг, олимпиадаларда биринчиликни эгаллашинг керак" деган. Бу мажбуриятларни бажаришга канча уринмасин, барибир ота-онасининг орзусидагиден генинг ёки вундеркинд бўлолмади. Ҳамма синфдошлари қатори ҳато кипарди, вазифаларни бажаришга кийналарди. Хуллас, ота-онасининг ишончилини «окламади». Аксинча, узоқ давом этган хасталикдан сўнг уни психолог кўригига олиб келишди. Ўсмиринг овози жуда паст чиқар, одамга тик боколмасди. Фақат ҳар икки гапининг бирнида «мен генинг ҳам, вундеркинд ҳам эмасман-да» дерди. Бошини кўттарган заҳоти, кўзойнак ортидан ҳам тинимисиз киприк қоқаётгани сезиларди. Невропатолог неврологик кўз пирпираши, доимий стресс ташхисини кўйди. Психологнинг таъкидлашча, ушбу ташхис аломатлари туфайли Фарҳод атрофидагилар билан меъёрий мулоқотга киришолмайди. Одамови, бефарқ бўлиб котган. Уни тенгдошлари қаторига кўшиш учун мунтазам равишда ҳам тиббий, ҳам психологияк коррекциялаш шишини олиб бориш зарур экан.

Пала-партиш кун тартиби

— Синфимда беш ёшидан мактабга ўқиш-ёзиши ўрганиб чиқкан кизча ўқириди, — дейди Пахтакор туманинг 4-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчилиси Мухаббат Худойбердиева. — У гимнастика ва «Ёш рассомлар» тўғаригига қатнарди. Иккинчи синфгача бальзан синфдошларидан ҳам ўзиг кетарди. Бироқ 3-, 4-синфларда ўкув дастурлари мураккаблашгани

сайнин ўқиши ёмонлашди. Топширикларни бажаришга қийнала бошлади, дарсда фаол қатнашиш ўрнига ойнага қараб хаёл сурадиган одат чиқарди. Юқори синфа ўтгандан кейин ҳам ўзлаштириши орқага кетиб, касбга йўналтириш даврида устозларни қийнади. Ота-онаси ҳам қизидаги қизиқишилар сўниб қолганидан хавотирланиб, мутахасисига учрашганда, ёшига номутаносиб юкламалар болада пассивлик синдроми пайдо қилганини таъкидлашди.

Мутахассисларнинг фикрич, кичик ўкувчани ҳам фан, ҳам спорт тўғараги машгулоптарини параллел равишда олиб боришга мажбуруламаслик зарур. Яхшиси, унинг қизиқишиларни рағбатлантириб, уйда шароит яратиб берган мавъқул. Мактабдан кейин тушлик қилиб, бир-бир ярим соат дам олиб, ўй вазифасини кундузи тайёрласин. Ўқудан олдин ба оғир вазифадан халош этган яхши. Кундалик сайр ҳам катта аҳамиятга эга. Мактабга бориш ва қайтиш пайдаги йўл саирга кирмайди. Кичик ўшдаги мактаб ўкувчи тоза ҳавода кариб З соат вақтни ўтказса, ўкув дастурларини ўзлаштириша кийнамайди.

Болага муваффакият қозониши учун куал вазият яратиш, аввало, ота-онаси вазифаси экан, ўғли ёки қизидан бириччи навбатда қандай баҳо олганини эмас, балки мактабда қандай қизиқарли нарсалар ўргангани, нималар унга кўпроқ ёққанини сўраса, тўғри ёндашув бўлади.

Кун тартибини режалаштиришда ўқиш, дам олиш, жисмоний фаолликни ҳисобга олиш зарур. Агар вақт тўғри таъсислансанса, бола бир маромадиги масъулиятга кўнигади. Пала-партиш ташкил қилинган кун тартиби чарчонки, кечга бориб лоҳаслик ва асабийлик келтириб чиқарди, ўзлаштириш ҳам шунга яраша бўлади. Дарсдан қайтган боланинг бўш вақтини тўғри таъсисланда ҳоҳиш ва қизиқишилари инобатта олиниши зарур. Мутахассислар белгилаган меъёrlарга кўра, 1-3-синфлар учун дарс тайёрлаш вақтидаги давомийлик — 1,5 соат, компьютерда таълимий вазифаларни бажариш эса 1-4-синфлар учун 15 дақиқадан ошмаслиги зарур.

Демак, биринчи синф бошлангични ўкув ийлининг биринчи ярми — савод ўрганиши даврида ва иккинчи синф якунигача ўзи хоҳлашмаган кўшимча машгулоптарига жалб этиш мақсадга мувофиқ эмас. Агар болада бирор йўналишга қизиқиши ва майиллик бўлсагина, кун тартибини мақсадли режалаштириб, тўғарак-ка олиб бориши мумкин.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухабири

Немис олими Эрнст Вильгельм фон Брюкке (1819–1892) ўкув қўлланмаларидан бирда мевалар ҳақида тұхтасы, уларни шунчаки «корши түйдидирик озука» деген баҳолаганды. Хусусан, «уларнинг бирор тури, айниқса, саломатлик учун фойдалы болғани түрлесида баттағасында өзинш шарт эмас, бунга зарурат ҳам йўқ», – деб ёзган. Аммо орадан вакт ўтиб, бошқа олимлар айнан мевалар витаминалар манбаи эканини аниқлауди.

Витаминларнинг кашф этилиши учунлик узоқ тарихга эга эмас. Улар илк бор XIX аср охирида алоҳида модда ёки дармондорси сифатида пайдо болған. Аммо бу — ўша даврда яшаган инсонлар витаминларни хаёт кечирган, деген эмас, албатта. Улар ўзлари англамаган холда, турли касалликларнинг давосини ай-

лари вакт ўтиб эскириб қолар ва барча фойдалы хусусиятини йўқотарди. Янги узилган мева-сабавотлар ва ҳайвон гўшти емаслик оқибатида уларда «цинга» хасталиги кучайиб, шатто «денгизчилар касаллиги»га ҳам айланни қолган. Хасталик томирлар муртлашиши, милк қонаши, тиш тушиши, ошқозонда ҳазм

Витаминалар – ҳаёт қуввати

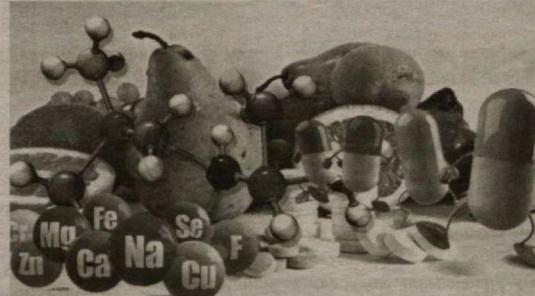
нан витаминаларга бой мева ва сабавотлар, шунингдек, шифобаҳаш табиий маҳсулотлардан топлишган. Масалан, қадимги мисрликлар шабқўриликдан кутулиш учун ҳайвонларнинг жигарини хомлигича истеъмол килган. Боиси, мазкур маҳсулот таркибидаги А витамины кўз фаолиятини яхшилашиб, ҳар киши кобилиятини меъёллаштирган. Буни айни кез замонавий тиббиёт ҳам тасдиқлайди.

Маълум бўлишича, қадимда яшаган аждодларимиз саломатлиги билан боғлиқ асосий муаммо С витамины(аскорбин кислотаси)нинг етишмовчилиги — «цинга» номи билан оммалашган авитаминоз касалликларидан бири болған. Организмда озука моддалари, хусусан, дармондорларнинг етишмовчилиги бошқа ҳафли авитаминозларга ҳам олиб келган. Масалан, РР витамини етишмаслиги пеллагра (ошқозон бузилиши ва дерматит ривожланни), D витамини камлиги рахит, B1 витамини етишмаслиги бери-бери (полиневрит) ва бошқа хасталикларни келтириб чиқарган ҳамда ривожлантирган. Ўша давр кишиларда тез-тез козатилган ҳарракат билан борлик муммомлар, стоматологик ўзгаришилар, ёнма-ён тишларнинг тушиши, терининг контапаш бўлиб қолиши, томирларнинг мурт ва синувчлиги каби жиддий оқибатлар витамиин етишмовчилиги сабабли юзага келган.

Денгизчилар касаллиги

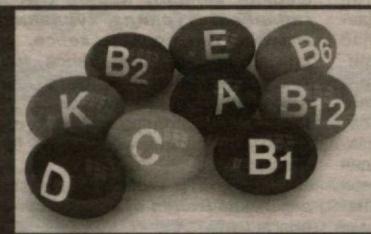
Қадимда яшаган шифокорлар қайдномаларидан айни бўлишича, бугун авитаминоз деб аталадиган касалликка ўша пайтларда кўпроқ иктийёй ёки мажбурий мусоффирликда юрган кишилар чалинган. Масалан, хилма-хил маҳсулотлар ўйғуллашувидан тайёрланган тансиқ таомлар истеъмол қилишга шароити бўлмаган ҳарбийлар, экспедицияларни айланни бўшиларни ҳам улар қаторига кириши мумкин. Айниска, денгизчилар организмизда мунтазам витамиин етишмовчилиги кузатилган.

Денгизчиларнинг узок сафар олдидан фамлаган егули-

ига оз-моз сирка ва тўртинги гурух аъзоларининг таомига лимон ва апельсин меваларини кўшади. Тадқиқот натижалари ўрганилганда, факат тўртинги гурухдагилардагина

икки гурухга ажратиб, бирига оддиги сут, иккинчисига сунъий йўл билан тайёрланадиган сутдан ажратилган шакар, табиий маҳсулотдан ажратиб олинган казеин ҳамда туз бе-

ижобий ўзгариш кузатилиди. Бу борада кейинчалик ҳам самарали изланишлар олиб борган Ж.Линд 1753 йилда «Цингани даволаш» номли китоб ёзиб, унда касалликни цитрус мевалар ёрдамида даволаш нечогли самара берини мукаммал ёритиб беради. Жеймс шу тарпиц цитрусларнинг шифобаҳаш хусусиятини ҳам кашф этган.

Бунга ўйашаш тажриба таникли сайёй Жак Картье жамоа аъзоларидан юз нафари «цинга» билан касалланганни боис якунига етмай тўхтатилди. Шунингдек, денгизчилар касаллиги янга бир номдор тадқиқоти, португалияни Фернан Магеллан жамоасини ҳам синовдан ўтказган. 1536 йилда французы сайёй Жак Картье жамоа аъзоларидан юз нафари «цинга» билан касалланганни боис якунига етмай тўхтатилди. Шунингдек, денгизчилар касаллиги янга узилган сарҳига мева ва сабавотлар, лимон ҳамда сабзи шарбатлари киритилиди ва бу кутилган натижада кемада борада. Кемадаги денгизчиларнинг бирор таси «цинга» билан касалланмайди. Иккича кемада эса факат одатиги егуликлар тановул килингани боис тўрт нафар денгизчи касалликдан вакоғат этди. Шу вакоға сабаб бўлиб, Ж.Кук кейинчалик ўз кемасига цитрус меваларидан тайёрланган шарбатларни фамлашга одатланади. 1795 йилга келиб эса, лимон ва лайм цитрус мевалари британияник денгизчилар таомномасига асосий ва мухим кўшимча сифатида киритиладиган бўлди.

Аммо у пайтларда буларнинг бари дастлабли тажриба ва юзаки кузатувлар бўлиб, мева ҳамда сабавотларнинг имлий жиҳатлари умуман ўрганилмаган, расмий меъёллар ишлаб чиқилмаган эди.

Луниннинг «кечиккан» муввафқияти

XIX аср охирига қадар кўнглинида витаминалар ҳақида майян маънода тасаввур пайдо бўлганига қарамай, ёки ким унга саломатлик учун мухим восита сифатида жиддий ўтибор қаратмасди. Дармондорилар асосан озиқ-овқат маҳсулотлари таркибида бўлишини эса рус шифокори Николай Лунин биринчилардан бўлиб таҳмин килди.

У асосан сичконлар мисолида овқатланишнинг инсон хаётидаги ролини аниқ баҳолашга оид тажрибалар. Иккичи гурухдагиларга одатий овқатлардан баради. Иккичи гурухдагиларга эса денгиз суви, учинчи гурух вакиллари ема-

рилади. Натижада табиий маҳсулотлар билан озиқланган сичконлар касалликларга чалинмайди ва яхши ривожланиди. Аксинча, сунъий озукалар билан бокилган сичконлар эса заиф ва касалманд бўлиб, охир-оқибат кирилиб кетади.

Лунин бу каби долзарб тажрибалари билан таркибида озука компонентлари бўлмagan егуликлар ўз ҳаётидаги кийматини йўқотишни исботлаб берди. Бироқ инклибий кашфиётлар даврида унинг бундай оламшумул ютуқлари денгизга тушган кум заррасидек кўринмай кетди. Ўзи эса ишончизлик ва қарама-қарши ўй-ҳаёллар гирдобига гарк бўлди. Орадан ўйл итиблигина, Луниннинг изланишлари юзага чиқди. Олимнинг шогирди Сосин устози ўтказган тажрибларни таракорлаб, витаминалар хусусидаги қарашлар ёнерлигига оласли эканини тасдиклаб берди.

Ҳаммаси товуқлардан бошланди...

Ява оролларида қамоқхона госпиталида узоқ йиллар ишлаган голландиялик шифокор Христиан Эйкман кунларнинг бирда таниш ҳолатга дуч келади. Янни, у ўзи парваришаётган товуқларнинг ерга ағанаб ётганини кўриб колади. Паррандаларнинг бу ҳолати «бери-бери» касаллигига чалинган маҳбуслар холатига ўхшарди. Шунда у бунинг боисини товуқларни маҳбусларга бериладиган ҳайнатлиган юрт мөнгөн маваффак бўлган. Шундан сунъий бирин-кетин кашф этилган витаминалардан бирча бугун даврда келиб инсонни саломатлигини таъминлашдаги таянч өйтказади. Аслида ҳар иккала мутахассис ҳам инсоният учун энг мухим воситалардан бири кашф этилишига бирор ушул кўшганди.

... Мана, илк витамин аниқланнинг ҳам бир асрдан ошиди. Дарвоқе, унинг муаллифи айнан польшалик шифокор Казимир Функ бўлади. У мазкур витамин ёрдамида полиневрит(периферик нервларнинг турли оғир билик) сифатида ҳама ғонга ташнишини унтилди. Аслида ҳар иккала мутахассис ҳам инсоният учун энг мухим воситалардан бири кашф этилишига бирор ушул кўшганди.

Кискаси, бугун микроэлементларнинг фойдалы хусусиятиларидан яхши хабардормиз. Ҳатто уларни қардердан олиш ва организм унун қанча микдорда зарурлиги борасида ҳам етарли билимга, тавсиянамаларга эгамиш. Бу кувонари хол, албатта. Аммо турли кимёвий йўллар билан тайёрланадиган сунъий витаминалар соғлом овқатланиш рашиони билан асло баҳлашомаслигини, айниқса, табиий маҳсулотлар таркибида витаминаларни тирикликтининг бебоҳа ва беминнат куввати эканини ёдда тутишимиз лозим.

Ироди ТОШМАТОВА
тайёрлади.

учун оқсил, ёғ, углевод ва минераллар зарурлиги маълум бўлса-да, касалликларга қарши курашиб учун яна нишадир етишмайтанди. Шунда мутахассислар муммомечимини айнан юр гурӯни сиртини қоплаган юқса кумушранг пўстлоқ таркибида но маълум моддадан излашга киришиди.

Польшалик Казимир Функ товуқлар масаласи-нинг сунъити ечимини топди. У Х.Эйкман изланишларини ўрганиб, сунъи кабутарлар устида тажриба ўтказди. Узок йиллик кузатувлардан сунъ, нишадир 1911 йилда «бери-бери» хасталигинин давоси топилди. К.Функ уни кристалл кўринишда оқ гурӯч кепагидан ажратиб одди. Буни қаранг, олимларнинг оқ гурӯч пўстлоғида бирор ноёб мадда борлиги хусусидаги гипотезаси ҳақиқат бўлиб чиқди. Бу мадданинг энг кам мидори ҳам ҳаёт қувват ва саломатликни тиклаш, шатто ўлим ёқасида турғанларга хушчакчаклини қайтариш қурдатига эга экани тасдиқланди.

Бундай мўъказавий кашфиётдан ҳайратланган олим ўз топлидигини «vita» («ҳаёт») сўзи билан «витамин» деб номлади. Башарият тарихидаги биринчи витамин — B1 (тиамин) шу тарзда рўйхатга олинди.

Сўнгра органик маддадар гурухига кирувчи витаминаларни имлий жиҳатдан ўрганиш бошланиб кетди. Кизиги, Христиан Эйкман 1929 йилда витаминалар ихтироси учун Нобель мукофоти билан тақдирланди, бироқ масаланинг мазмун-моҳиятини фанга тўла тушунтириб, ҳар жиҳатдан асослаб берган К.Функнинг хизматлари унтилди. Аслида ҳар иккала мутахассис ҳам инсоният учун энг мухим воситалардан бири кашф этилишига бирор ушул кўшганди.

... Мана, илк витамин аниқланнинг ҳам бир асрдан ошиди. Дарвоқе, унинг муаллифи айнан польшалик шифокор Казимир Функ бўлади. У мазкур витамин ёрдамида полиневрит(периферик нервларнинг турли оғир билик) сифатида ҳама ғонга ташнишини унтилди. Аслида ҳар иккала мутахассис ҳам инсоният учун энг мухим воситалардан бири кашф этилишига бирор ушул кўшганди.

Кискаси, бугун микроэлементларнинг фойдалы хусусиятиларидан яхши хабардормиз. Ҳатто уларни қардердан олиш ва организм унун қанча микдорда зарурлиги борасида ҳам етарли билимга, тавсиянамаларга эгамиш. Бу кувонари хол, албатта. Аммо турли кимёвий йўллар билан тайёрланадиган сунъий витаминалар соғлом овқатланиш рашиони билан асло баҳлашомаслигини, айниқса, табиий маҳсулотлар таркибида витаминаларни тирикликтининг бебоҳа ва беминнат куввати эканини ёдда тутишимиз лозим.

2017-yil 11-oktabr, № 81 (9042)

НОМАЛЬУМ ДУМЛИ ЮЛДУЗ АНИКЛАНДИ

Германининг Макс Планк институти астрономлари ўзида комета (думли юлдуз) ва астероидларнинг белгиларини уйғулаштирган номаълум фазовий 288Р объектини аниқлашди. У Mars ва Юпитер орбиталари орасидаги астероидлар марказида жойлашган.

Phys.org. сайтида келтирилиши, 288Р газ ва чанглардан иборат булутлар орасига «беркинган» бўлиб, бир-бираининг атрофида айланётган икки хисмидан таркиб топган.

Объектнинг файриоддий хусусиятлари «Хаббл» фазовий телескопи ёрдамида ўрганилди. Гравитация (тортишиш) жihatдан боғлик, аммо бир-биридан 100 километр узоқда жойлашган икки астероид кузатуби улар таркибда сув бўлган муз сублимациясига (квадик хисмини бевосита буга айлантириш) мансуб эканини кўрсатди. Натижада коинот бағрида юмалок жисм ва газдан иборат узун «дум» пайдо бўлган.

Бундан ташкири, 288Р кометаларга хос хусусиятларни ёзида ако эттирган бўлиб, унинг орбита томон кучли тарзда интилаётганин сезиш мумкин.

Астрономларнинг айтишича, ушбу топилма ўзида шундай хусусиятларни намоён килган биринчи астероидлар ўрғитлиги. Кўёшга жуда яхин жойлашган кометалар эриши ва аста-секин эмириларни боис үзокча бормай, йўқ бўлиб кетади. Аммо астероидлар билан боғлик вазият бирор ўзгача, яъни уларга таалуқли музлар бир неча метр қалинилдаги газ ва чанг билан химояланган.

«IPHONE 7»НИНГ ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАРИ

Таникли муҳандис Скотт Аллен «iPhone 7» русумидаги телефонлар наушникларига янги деталь кўшиб, смартфон функциясини яна биттага бойдити, дейх баробар «Motherboard» нашири.

Скотт «YouTube»даги каналида «Mini-Jack»ни жорий килиш жараёнини бағифил тасвифлади. Мавзум булишича, мазкур янгилик лойхасини ишлаб чишиж жараёни тўрт ой давом этган. Таъкида давомида Скотт бир қанча янги «iPhone»ларнинг баҳридан ўтган. Бундан ташкири, Аллен смартфоннинг одатий корпусига маҳсус аррабада ишлов берни, кулоқчилар ишини тартибига соладиган мослама ўтнади.

Хитойни Алленнинг мавзум қилишича, у ҳозир «Mini-Jack» кўлланасини хитой тилига таржима килиш устида иш олиб бормоқда. Чунки бу усулни маҳаллий мутахассислар ёзи осон ўзлаштириши лозим. Шунингдек, Скотт «Apple» муҳандисларида бу борада бирон савол пайдо бўлса, жавоб беришига тайёр эканини билдириди.

УРАН ЙЎЛДОШЛАРИ ТЎҚНАШАДИ

Бир гурух америкалик астрономлар Уран сайёрасидаги «Крессида» ва «Дездемона» йўлдошларининг бир-бiri билан тўқнашиши мумкинлиги хақида маълумот берди. Тадқиқотга доир маълумот «The Astronomical Journal» наширида эълон қилинди.

«arXiv.org» сайтида берилшича, орбиталари бир-биридан 900 км узоқлиқда

сузаётган йўлдошлар тўқнашуви таҳминан миллион йилдан кейин содир бўлади. Олимлар «Крессида»нинг вазни ва зичлигини баҳолаб, икки кометанинг бир неча миллион йилдан кейинги харакатини моделлаштиргач, шундай хуласага келган. Йўлдошлар яқинида жойлашган иккита чангли булут мутахассислар эътиборини тортган. Бу келгисида «Крессида» ва «Дездемона» бир-бiri билан ёки бошқа осмон хисмлари билан албатта тўқнашишини англатади.

Дарвоқе, 1986 йилда топилган йўлдошларнинг илк тўқнашуви 1997 йилда кайд этилганди. Ўшанда ёзи бундай хорат 4—100 миллион йилда юз беради, деб таҳмин қилинган. Шунингдек, Уран сайёрасининг «Купидон» ва «Белинда» йўлдошлари ёзи бир-бира урилиши мумкин. Мутахассисларнинг фикрича, йўлдошларнинг бот-бот тўқнашуви натижасида сайёralар атрофида ҳалқаси мон тизим шакланади.

АСПИРИН ИЧИШГА ШОШИЛМАНГ!

Америкалик олимлар аспириннинг саломатлик учун хавфли жиҳатини аниқлади. Тадқиқот натижалари «Journal of the Royal Society Interface» наширида чоп этилди.

Гап шундаки, аспирин ичган кишиларнинг йўғон ичакларида янги пайдо бўлган шишилар ривожланиши секинлаши мумкин, аммо шиши ҳуҗайраларидаги эволюцион потенциал ошиб кетади. Оқибатда улар бора-бора препарат тасирига урамайдиган ўсимта ҳуҗайраларидан кўра хавфли мутацияга учрайди ёзида бу ёзи қандай дори-дармонга бардошли саратор ҳуҗайралари тасири ортишига олиб келади.

Бугун АҚШлик катта ёшдаги аҳолининг тахминан 50 фоизи юрак-кон томир касалларларига чалинмаслик учун ёзи куни 80—325 мг аспирин ичишига одатланган. Буюк Британияда эса бу кўрсаткич 40 фоизни ташкил этмокда.

БЎРИНИНГ ИТДАН ЯНА БИР ФАРҚИ

Австралия, Нидерландия, Германия ва Буюк Британия олимларидан иборат ҳалқаро гурух хонаклиштирилган бўрининг (Canis lupus) интеллект даражаси паст бўлшини аниқлади.

Phys.org. сайтида кайд этилишича, итлар ёввойи «кариндош»идан фарқли ўлароқ, воқеалар орасидаги боғлилик сабабларини аниқлашга қодир эмас. Зоологларнинг мазкур илмий янгилика оид мақоласи «Scientific Reports» журналида босилди.

Биологлар тажриба жараёнида 14 та ит ва 12 та бўрининг интеллектуал қобилиятини маҳсус теслар ёрдамида ўрганиб, таққослади. Хайонлар иккни идишининг қайси бирида овкат борлигини аниқлаши керак эди. Бўрилар ёзи, итлар ёзи инсонларнинг имо-ишораларни орқали қайси идишга ўрганинганин тўфи топди. Бироқ бўрилар инсон ёрдамицис аниб белгилар, масалан, идишининг кисирлаши ёки хажмидан озука бор-йўклигини билиши мумкин экан.

Бўриларнинг бу хусусияти ёввойи табиатда яшаб қолишига замин яратади. 40—12 минг йиллар аввал кўлга ўргатилган, бўри кўринишидаги итлар эса аллакачон егулини одал қўлидан ейишга ўрганиб қолган. Бу эса, ўз навбатида, уларнинг когнитив қобилияти пасайиши ва ётто йўқолишига олиб келган.

Ироди Тошматова ва Ҳилола Каршибоева тайёрлади.

Газдан тўғри фойдаланайлик!

Юртимизда куз фаслининг совук кунлари ёзи бошланди. Бу эса аҳолининг иссиқлик ва электр маңбаларига бўлган ёхтиёжини бирмунча оширади. Бу мавсум ўзгарувчин об-ҳавоси билан бир каторда, киши мавсумига жиҳдий тайёргарлик кўришига ўнайди.

Газ ва электр мосламаларидан ўтибормиздан фойдаланаши оқибатида бир қанча кўнглисизликлар содир бўлмокда. Бундай ноҳуш ҳолатларга чек кўйиш ва аҳоли турар-жойларида содир булиши мумкин бўлган ёнгилнаннинг олдин олиш, ба борада амалга оширилаётган ишлар самарадорлигини ошириш учун газ, электр ва бошча маңбалардан ёхтиёткорлик билан, хавфзизлик қоидалари риоя этган ёздан ёздан фойдаланиши талаб этилади.

Мавзуми, ҳалқ ўхъялигидаги газ ёнгилсиздан кўп фойдаланилди. Шу боис ундан хавфзизлик қоидаларига риоя этган ёздан фойдаланиниб, ўзимиз ёздан яқинларимизнинг ҳаётини, мол-мулкини хавф-хатардан муҳофаза эттан бўламиш.

Р.ЯКУБОВ,
«Ўзбекистон» ҳалқаро анжуманлар саройи ЁХБ инспектори, лейтенант,
Ш.УМАРОВ,
Тошкент шаҳар ИИББ ЁХБ «Маърифат маркази»
ЁХБ кичик инспектори, сафдор

реклама • ёълон • реклама • ёълон • реклама • ёълон • реклама • ёълон

Эсанов Ҳуснiddин Курбоновичининг 03.00.05—Ботаника иҳтинососиги бўйича “Бухоро воҳаси флораси таҳлили” мавзусидаги фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Ботаника институти ва Ўзбекистон Миллий университети хузуридаги илмий даражасалар берувчи DSc.27.06.2017.B.39.01 рақамили илмий кенгашининг 2017 йил 20 октябрь куни соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100053, Тошкент шаҳри, Богишамол кўчаси, 232-й. Тел/факс: (0-371) 289-04-65, 289-12-07, 262-79-38; e-mail: ibz@academy.uz.

ТДИУ қошидаги Чилонзор академик лицеи маъмурияти бўш ўринлари учун рус ва ўзбек гурухларига математика фанидан, рус гурухларига рус тили, информатика, инглиз тили фанларидан ўқитувчиларни ишга тақлиф қиласди.

Аризалар ёълон матбуотда чиқсан кундан бошлаб 20 кун муддат ичидаги қабул қилинади.

Манзил: 100063, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, М.Фауров кўчаси, 183-й. Тел/факс: (0-371) 245-22-64, 232-61-80; e-mail: t.tdiuqqchal@markaz.uz, info@tdiual.uz.

ТДИУ қошидаги Чилонзор академик лицеи маъмурияти ўкув ишлари бўйича директор ўринbosарлигига танлов ёълон қиласди.

Аризалар ёълон матбуотда чиқсан кундан бошлаб 20 кун муддат ичидаги қабул қилинади.

Маълумки. Президентимизнинг жорий йил 5 июладаги "Ёшларга оид давлат сиёсати самараордигини ошириш ва Узбекистон ёшлар иттифоқи фоалиятини кўллааб-куватлаш тутурисида" га фармонига мувофиқ Ёш ижодкорлар кенгашни ташкил этилган эди. 6-8 октябрь кунлари Бўстонлик туманида жойлашган ёшлар оромеҳоҳда ўтказилган І республика ёш ижодкорлар форуми кенгаш томонидан бажарилажак катта шиларнинг дебочаси бўлди.

Форумнинг биринчи куни яқиндан танишишга хизмат кулигчи интерфаол ўйинлар, фикр ва гоёлар алмашинуви, муваффакиятли лойихалар таъёрлаш ва уларни таддимот килишга бағишиланган семинар-тренинглар билан ўтди. Иккинчи куни эса форумнинг очилиш маросими ўтказилди. Унда Узбекистон ёшлар иттифоқи Марказий кенгашни раиси ўринбосари Дилоза Каттахонова, Халқ таълими вазири ўринбосари Алишер Сайдуллаев, Узбекистон ёзувчилар уюшмаси раиси Мухаммад Али, Хотин-кизлар кўмитаси раиси ўринбосари Шоира Оқтаброва, шоирлар Махмуд Тоир, Зебо Мирзаева, Нодир Жонузов, айлардан Хуршид Дўстмуҳаммад, Исақон Султон, драматург Кўчкор Норко бил, таржимонлар Хосият Рустамова, Шуҳрат Сатторов, публицистлар Назира Тошпӯлатова, Беруний Алимов ва бошқалар иштирок этиби, ёш каламкашларга оқ йўл тиладилар. Тадбирда Тошкент шахридаги Турин политехника университети талабаси Нодиржон Юсупов томонидан яратилган шеър айтuvchi робот ҳам намоиш этилди. Эркин Воҳидовнинг "Ўзбегим" шеър-

рини баралла айтган дўппили робот кўнчиликда катта таасусрот қолдириди.

Кейин эса форум иштирокчилари орзишиб кутган маҳорат дарслари бошланди.

Назм, наср, публицистика, драматургия ва тархима йўналишларида гурухларга бўлинган холда устоз ижодкорлар ёшларга ўз билимларини улашиши. Ўзбекистон халқ шоири Махмуд Тоир шеъриятда миллий рух ифодаси хакида кенг тушунча берган бўлса, иштирокчилар Нодир Жонузокдан назмдаги савиимийт "жанри" хакида маълумотлар олиши. Исақон Султон билан ўтган сұхбатда одам хакида ёзиш олам хакида ёзишдан анча мураккаблиги таъкидланди. Публицистика ишшибозлари буғунги глобаллашув даврида журналистик

ишларга қўйиладиган талаблар, журналист сурнинтирувичи нинг ўзига хосликлари ҳакида тушунчага эга бўлди. Бўлгуси драматург ва таржимонлар унан ҳам соҳанинг моҳир мутахассислари томонидан семинар-тренинглар ташкил этилди.

— Насрий асарларни инглиз тилига тархима қиласман. Бирор ёш таржимонларга ўтибор бироз сүстдек назаримда. Бугун биз чет тилларда нафақат сўзлашамиз, балки жаҳон тан олган асарлар-

рини кўлпайтириш, болалар журналистикасини ривоҷлантириш, носирлар халқаро адабиёт форумларини ўтказиш, ёш драматурглар эса худудларда ёшлар театрини ташкил этиш билан боғлиқ тақлифлари билан чиқишид. Аҳамияти жиҳати шундаки, форум иштирокчилари берилган тақлифлар юзасидан ўзларининг аниқ, пухта лойихаларини ҳам тақдим этишиди. Ҳар бир лойиха баҳолаб боририлб, форум сўнгидаги голиблар диплом ва эсадлик сов-

булди. Энг асосийси, биз фаткатигина суратларда ёки телевизорда кўрган адабиёт форумларини сұхбатлашиш, Фикр аммаси имконига эга бўлдик. Уларга ижодий машҳуларимизни ўқиб бердик. Бизни тинглашди, ютуқ ва камчиликларимизни айтишиди. Шунни аниқ биламанки, уйимизга қайтиб, кўлнимизга яна қалам олганимизда, унинг залвори аввалгидан бошқачаро бўлади. Сабаби, у анча-мунча чархланди, — дейди буҳоролик Зулфизар Мавлонова.

Бундан ташкири, иштирокчилар ўртасида "Форумда ёзилган энг гўзал мактуб" деб номланган танлов ҳам ташкил этилди. Унда ёш ижодкорлар форумдан олган таассуратларини ифода этишиди. Голиб бўлган саккизга мактуб эгаси ташкилотчилар томонидан тақдирланди.

— Республика ёш ижодкорлар форуми мамлакатимизнинг турли худудларida ижод қилаётган истебъод, эгаларни излаб топиш, уларни ҳар томонлама кўллааб-куватлаш, чинакам адабий мухитни яратиш, ёш ижодкорларни рабатлантириш, жамиятда ўз ўрнини топишни кўмаклашишини мақсад қилганда. Айтиш жоизки, у кутилганидан да кўпроқ натижা берди. Кенгашнинг кейинги фаoliyati ҳам мана шундай дадил ва бардавом бўлишига ишона миз.

Махлиё ТЎРАБОЕВА,
Республика телевидение
ва радио касб-хунар
коллекши ўқувчиси

Ўзбек тилида шеър айтuvchi работ

Дўппили темир «одам» Эркин Воҳидовнинг "Ўзбегим" шеърини баралла ўқигандан анжуман иштирокчиларининг олқишилари анчагача тинмади

Назм, наср, публицистика, драматургия ва тархима йўналишларида гурухларга бўлинган холда устоз ижодкорлар ёшларга ўз билимларини улашиши. Ўзбекистон халқ шоири Махмуд Тоир шеъриятда миллий рух ифодаси хакида кенг тушунча берган бўлса, иштирокчилар Нодир Жонузокдан назмдаги савиимийт "жанри" хакида маълумотлар олиши. Исақон Султон билан ўтган сұхбатда одам хакида ёзиш олам хакида ёзишдан анча мураккаблиги таъкидланди. Публицистика ишшибозлари буғунги глобаллашув даврида журналистик

ни тархима қилишга, тенгдошларимизга етказишга ҳаракат киляпмиз. Бу борада айрим тўсиклар бор. Ҳусусан, тархималаримизни таҳрир килиш, чоп этиши, муаллифлар билан болганиши ва ҳоказо. Шулардан келиб чиқиб, ёш ижодкорлар кенгашининг бу борада яқиндан ёрдам беришини истайман, — дейди Термиз давлат университети магистранти Жўраали Собирхонов.

Назм йўналиши иштирокчилари чекка ҳудудларда адабиёт марказларини ташкил этиш, публицистлар соҳага оид илмий ўқув кўлланмала-

ғалари билан тақдирланди. Таъқидландик, форум давомида ёш ижодкорлар томонидан киритилган ҳар бир тақлиф, тақдим этилган барча лойихалар ёш ижодкорларни рабатлантириш, жамиятда ўз ўрнини топишни кўмаклашишини мақсад қилганда. Айтиш жоизки, у кутилганидан да кўпроқ натижা берди. Кенгашнинг кейинги фаoliyati ҳам якун ясади.

— ёш ижодкорлар форумини илиш иштирокчиларидан бири бўлғаниндан жуда хурсандман. ўтган уч кун барчамизнинг хотирамизда мурхларнадиган воқеаларга бой

дай нозик жойларда ишлаб ўргангани учунни "кўяверинглаб" кўлини чўнтағидан чиқарган киримол кўлрўмолчалисига артиб олди. ўрзовий ака тумгалиари ечилган кўйлак пеши билан юз-кўлини кутишиб, ўз ишидан ўзи нашланабил илхажди, хиринглаб кутиди. Тожибий ака омбор мудирининг гапи ерда колунча хўзиннинг бўйни синсин, дегандек — муҳтара сочиқ хурматига — авойлагина, бир четига бармоклари учун номигагина артган бўлди.

Мен эса иссиқда пишиб ишлаганим учун юз-кўлини обдон ювганимдан шалаббо здим. ўшим кичик. Катталарни ўтказиб, охирини атадай кутдим. Сочиқа бафуржа, яхшилаб юз-кўл артган ва юрагимда бир умрлик оғрикли бир хотирани ортириб олган ёғиз мен бўлдим. Чунки мен юз-кўлини артган ўша ажнашиб гулдор оқ сочиқ бироз хира торгтан ва балки мендай "бефаросат" курувчидан қаттиқ хафа ҳам бўлгандир. Аммо омбор мудирининг афти сочиқдан ҳам баттарроқ жирканганиданни, ё бошқа сабаби бўлганинни суврати — бу гаройиб манзара ҳали-ҳали кўз ўнгимда ва яна алланим да ёқимизсиз гўдирадагани халигача кулогим остида жаранглаб эшилтилади. Таассусифи, ер қаттиқ — ёрилмади, ерга кирмадим. Томокдан он ўтмади. Бўғизга нимадир тикилди. Тушлидан кейинги ишда унум ҳам бўлмади. ўрзовий аканинг оғига гишт тушди...

Омбор мудири энди нафакада. Мен эсам ҳал ҳўхалиги институтини битириб, унинг ўрнига мудир бўлганимга ҳам беш-олти қовути пишиги ўтиди. Онда-сонда тўй-маърракада собиқ омбор мудири шу Пирмат ака билан кўришиб қоламиз. Қуноқлашиб, минг йиллик қадрданлардек ахвол сўрайди; менга ўзининг ўтишидаги мудирилик тажрибаларидан гапириб, маслаҳатлар бермокчи бўлди. Бирор кўнглим курмагур аллатовур. Ҳар гап уни кўрганимда хира торгтан ўша оқ гулдор сочиқ хәйлимга нинадек қадалади. Сочиқи кирлар аллақачон ювилиб кетган, балки ундан ном-нишон ҳам қолмагандир. Аммо сочиқ тирнаган юрак яраси ҳали ҳам биттаний йўқ.

Баҳодир НУРМУХАММАД

Соғиқниң излари

Ҳикоя

да. Бундан оғринган пайтимни эслай олмайман. Чанқаганга сув, очиқнага нон ташиман. Гоҳида ароқка, винога боришига ундаиди. Тожибий ака "Хой Миша, ўзинг бор. Барбири дўкончи бунга бермайди". Миша ака ишади қайтар маҳалда дўконни бир айланиб кетади. Кўтиғида шиша, газагига "Камбала" балиқ консерваси. Жамоа жамланади. Мен эса ичмайман. Бу курилишдаги тоифа билан бир чўкиштирансан, тамом — аввалигини авраб ичиради. Кейинисида эр йигитликдан гафетади. Учинини учдан пучлаб, тўртингини калла қизигандан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳоти Хотирадан эшигатидан кейин ич-ичлаб кетиради. Тугадими, сенга бор-борлаб, занжирга ҳалқалар уланади-кетади. Бундан вазиятин кўрганим учун индамай, аввалига аврашга бел бермай, без бўлиб, оёқ тираб ўтираверам. Одамгарчиликдан чикаман. Лекин ичмайман. Кип-қизарип Миша ака гўлдиради: "Ичмасан, чакмасан — дунёга наға галдинг, ибай!". Бу унинг одатий гапи. Бригадиримиз Тожибий ака хайҳайлаб: "Ён болаларни айнитма" деб қолади. "Хали уйингта бор, эшиқдан кирган заҳот

2017-yil 11-oktabr, № 81 (9042)

«УМИД НИХОЛЛАРИ» КЎЛАМИ КЕНГАЙДИ

Иштирокчилар энди спортнинг 23 тури бўйича куч синашади

Умумтаълим мактаблари ўқувчиларини жисмоний тарбия ва спортга қизиқтириш, улар ўртасида сөзлом турмуш тарзини қарор топтишиша спорт мусобақаларининг ўрни бекиёс. Айниқса, ўқувчилар ўртасида ўтказиш келинаётган «Умид нихоллари» спорт ўйинлари бу борода алоҳида аҳмиятга эга. Жорий 2017-2018 ўкув ўили давомида ўқувчи-шашлар айлан мазкур спорт ўйинларининг қўйи босқичларидан иштирок этадилар.

Хусусан, «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида» гонун, Президентимизнинг 2017 йил 3 иондаги қарори билан тасдиқланган ўзбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва оммавий спортив янада ривожлантириш дастури ҳамда Вазирлар Мажхамасининг 2009 йил 29 иондаги «Ўкувчи ва талабашларни спорта жалб қилишга қартилаган узлуксиз Республика спорт мусобақаларини ўтказиш тўғрисида» гонундаги қарорида белгиланган вазифаларни бажариш, энг асосийи, «Умид нихоллари» спорт мусобақаларининг мактаб, туман (шахар) ва вилоят босқичларини юксак савиядга ташкил этиш ҳамда ўшбу мусобақалар орқали ўқувчиларнинг жисмоний тарбия ва спортига бўлган ҳавасини, интилиш ўшигидаги ошириш максадида Халқ таълими вазирлигининг бўйруғи кабул килинди.

Ўшбу бўйруқда умумтаълим мактаб ўқувчиларининг энг нуфузли мусобақасини ташкил этишида адодат мезонлари устуворлигини таъминлаш, энг муносиб ўқувчиларни саралашга алоҳида эътибор қаратиш лозимига белгилаб берилди. Мусобақа ҳар бир босқичининг сифати ўтишини таъминлаш, ҳар бир босқич арафасида халқаро спорт федерациялари эксперталари ва турли мусобақалар гониб ва совриндорлари билан учрашувлар ташкил этишига ҳам эътибор қаратилган. Спорт оламида тажриба ва маҳорат тўлғулган машҳур спортчилар иштирокидаги "мастер-клас"лар ўқувчиларда унтилимас таассурот колдириши шубҳасиз. Мухими, мазкур мусобақада иштирок этиш баҳонасида ёшлар спортнинг чинакам шайдосига, ошносига айланади.

«Умид нихоллари» спорт фестивалининг кўтаринки руҳда ўтиши

учун аввало шарт-шароит яратилиши лозим. Шу мазнода, маҳаллий давлат ҳокимиюти органлари, ҳудудий жисмоний тарбия ва спорт бошқармаси ва бошқарма ташкилотлар билан ҳамкорликда умумий ўрта таълим мактабларининг спорт заллари, ҳудудлардаги спорт иншиотлари, майдонлар ва сузиш ҳавзасида мусобақа иштирокчилари учун етарлича шарт-шароит яратиш ҳам асосий вазифалар сирасига киритилди.

Бундан ташкиари, мазкур мусобақа чинакам байрамона руҳда ўтиши, жараёндан ҳеч бир ўқувчи четда қолмаслиги ҳам алоҳида эътиборда бўлди.

«Умид нихоллари» спорт мусобақасининг оммавийлигини ошириш ва унга барча ўқувчиларни жалби ҳамданида мактабларда ўшбу фестивални лавҳалари акс этган бурчаклар, тарғибот-ташвиқот ишларини ташкил этиш максадга мувофиқ.

Ҳабарингиз бўлса, 2015 йилги "Умид нихоллари" спорт мусобақаларининг ўртасида кечишини англатади. Хусусан, 5—6, 7—8 ва 9—10-синф ўқувчилари ўртасида шахмат, оғир атлетика, ёнгил атлетика, сузиш, бадминтон, футбол, гандбол, стол тенниси бўйича баҳслар туман босқичининг илк ойларида, баскетбол, волейбол, бокс, кураш, белголги кураш, турон якакураши, ўзбек жанг санъати, дзюдо, спорт гимнастикаси, эркин кураш, юон-рум кураши, таэквондо WTF бўйича мусобақалар эса қишиги таътил даврида бўлбиди ўтади. Эътиборлиси, бу галги «Умид нихоллари» спортивнинг 23 тури бўйича бир-биридан қизиқарли беълашувлар ташкил этилади.

юон-рум кураши бўйича ўтказилган.

Ана шундай сайди-харакатлар натижасида ушбу спорт фестивалига кизиқиш ва иштиёқ сезиларни даражада ошиди. Колаверса, жорий ўкув мавсумидан бошлаб умумтазим мактабларида 11 йиллик таълим тизимига ўтилган ўқувчилар ўртасидаги рақобатни янада оширади. Бу мактаб босқичида ёк сезилади, чунки баҳсларга 10-синф ўқувчилари ҳам кўшилади. Энди ҳар бир босқич ва ҳар бир ўрин ўн кураш янада мурасасиз кечади.

Эслатиб ўтамиш, «Умид нихоллари» спорт мусобақаларининг 1-босқичи (мактаб миёссида) сентябрь-октябрь ойларида, 2-босқич (туман миёссида) ноябрь, декабрь ва 2018 йилиннинг январь ойларида, яъни ўқувчиларининг кузги ва қишиги таътил даврида, 3-босқич (вилоят миёссида) келаси йили март ойидан, яъни баҳорги таътилда бўлбиди ўтади. Ўнда 1—4-синф ўқувчилари мини футбол, ёнгил атлетика, спорт ва бадмий гимнастика, шахмат ва шашка бўйича беллашади. Баҳлангич синф ўқувчилари ўртасидаги мусобақалар туман босқичи билан яқунланади.

Бу эса асосий баҳслар юкори синф ўқувчилари ўртасида кечишини англатади. Хусусан, 5—6, 7—8 ва 9—10-синф ўқувчилари ўртасида шахмат, оғир атлетика, ёнгил атлетика, сузиш, бадминтон, футбол, гандбол, стол тенниси бўйича баҳслар туман босқичининг илк ойларида, баскетбол, волейбол, бокс, кураш, белголги кураш, турон якакураши, ўзбек жанг санъати, дзюдо, спорт гимнастикаси, эркин кураш, юон-рум кураши, таэквондо WTF бўйича мусобақалар эса қишиги таътил даврида бўлбиди ўтади. Эътиборлиси, бу галги «Умид нихоллари» спортивнинг 23 тури бўйича бир-биридан қизиқарли беълашувлар ташкил этилади.

Зоҳиджон ХОЛОВ,
«Ma'rifat» мухбари

Кирғизистонда ўсмирлар ўртасида ёнгил атлетика бўйича ўтказилган халқаро турнирда юртдошларимиз ҳам иштирок этиб, 15 олтин, 13 кумуш ва 12 бронза медаль жамгарди. Хусусан, турли масофага югуриш баҳсларида Азамат Тауров, Мирсаид Қаҳхоров, Ҳислатжон Муроджонов, Ҳусанда Ахмедова, Мадина Ҳусанова марра чизигига бинринчи бўлбиди келди. Ядро ва найза улоқтиришида Маҳлиё Тожиалиевага тенг келадигани топилмаган бўлса, Ноисирбек Бекатов найза улоқтиришида олтин медалга лойик кўрилди. Узунлика ва баландликка сакрашда Зебо Жумаbekova, Диёр Мансуржонов ва Саидали Саиднабиев ҳам бинринчи ўринни кўлга киритди.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

Пойтахтимиздаги "Ўзбекистон" спорт мажмусасида дзюдо бўйича Гран-при турнирга кирувчи халқаро турнир бўлбиди ўтди. Ўнда дунёнинг 30 га яқин давлатидан 180 дан ортиқ спортии ўзаро куч синашади. Якунда Ўзбекистон терма жамоаси аъзолари 1 олтин, 2 кумуш ва 9 бронза медаль эвазига умумжамоа хисобида иккинчи ўринни банд этиди. Ягона олтин медални иктидорли дзюдоҷимиз Гулноза Матниёзова кўлга киритди.

Мазкур спорт мажмусасида дзюдо бўйича паралимпигиячилар ўртасида ҳам мусобақа ўтказилди. Жаҳон кубоги беллашувларида 30 га яқин мамлакатдан келган половонлар 13 вазн тоифасида курашга чорланди. Баҳсларда вакилларимиздан Шуҳрат Бобоев, Шерзод Намозов, Феруз Саидов, Парвина Самандрова ўз вазн тоифаларида 1-ўринни эгалади.

Якунда терма жамоамиз 4 олтин, 3 кумуш ва 4 бронза медаль билан умумжамоа хисобида 1-ўринга эга бўлди.

Қозогистонда бокс бўйича ўтган халқаро турнирда Ўзбекистон терма жамоаси аъзолари 4 олтин, 2 кумуш ва 3 бронза медаль билан умумжамоа хисобида 1-погонани банд этиди. Жумладан, ўз вазн тоифаларида Исройл Мадримов, Махмуд Гоипов, Элнур Абдураимов ва Баҳодир Жалолов олтин медаль соҳиби бўлди.

Шунингдек, Отабек Ҳолматов ва Мадиёр Саидрахимов кумуш, Мироншо Иброҳимов, Муроджон Аҳмадалиев ва Санжар Турсынов эса бронза медаль билан кифояланди.

Республика олимпия заҳиралари тенис мактаби кортларида Профессионал тенисчилар узошмаси мусобақалари таъвимига киритилган "Tashkent Challenger - 2017" анъанавий халқаро турнири бўлиб ўтмоқда. Ўнда йигирмага яқин давлатдан юзга яқин тенисчи яккалик ва жуфтлик баҳсларида кортга чиқади. Шу мусобақада юртимиз шафарини Денис Истомин, Фаррух Дўстов, Санжар Файзиев, Ҳумоён Султонов, Жўрабек Каримов, Темур Исмоилов ҳимоя қилади.

Чемпион билан учрашув

ўқувчилар учун маҳорат дарси бўлди

Самарқанд вилояти футбольга ихтисослаштирилган мактаб-интернатида яхши анъана бор. Яъни, мактабнинг собиқ битирүчилари билан учрашув ва маҳорат сабоқлари ўтказиш турдилади. Якунда ани шундай таддиф Артём Филиппсон иштирокида бўлбиди ўтди. "Буҳоро" футболь клуби шарафини ҳимоя қилаётган иктидорли ҳимоячи учрашувга биринчи устози И. Кострикин билан келди.

29 ёшли спортчи шу кунга қадар Муборакнинг "Машъал", Қаршининг "Насаф", Тошкентнинг "Бунёдкор" ва "Локомотив", Хитойнинг "Ляонинг Хувин" ҳамда Самарқанднинг "Динамо" футболь клубларида тўл сурб, професионал маҳоратини ошириди. Ўтган йиллар мобайнида ўзбекистон чемпионати кумуш ҳамда бронза медалларига сазовор бўлди, ўзбекистон кубоги ва суперкубоги соҳибига айланди. Устозлари ўтигти билан доим

юкори мэрралар сари итилган Артём 2013 йили "Бунёдкор" сафида ўзбекистон чемпиони бўлди. Шунингдек, ўзбекистон миллий терма жамоаси таркибида 11 бор майдонга тушди.

Артём ўқувчилар билан бирор сукбатлашиб, уларни ўқув-машгул майдонига бошлади. У ерда ёш чарм тўп соҳибларига маҳорат дарси ўтди.

— Ўқувчиларда "миллийнэрлар ўйини"га бўлган иштиёқни янада оширишда

бундай учрашувларнинг ўрни бекиёс, — деди таҳрибали мураббий И. Кострикин. — Артём ҳам бундан бир неча йил олдин улар каби ёш бола эди. Аммо ўз иштилиши ва харакатлари билан тез ўтиборга тушди. Мамлакатимизнинг энг яхши жамоалида тўп сурди, хориж футболи билан танишиди.

Футболчи қадрдан мас-

канидаги севимли устозлалиги миннадорлик билдириб, мактаб ўқувчиларига эсадалик совбаларини улашди, улар билан суратга тушди.

Зариф БЕГИМКУЛОВ,
Самарқанд вилоят
футболга ихтисослаштирилган
мактаб-интернати
директорининг ўқув
ишилари бўйича 1-ўринга

Бафдабом анъаналар

Фарғона вилояти Риштон туманида яшовчи Тоҳиржон Ҳайдаров миллий хунармандлик анъаналари ривожлантиришига муносиб ҳисса қўшайтган уста кулоллардан.

Хунарманднинг миллий услугуда тайёрлаган кулолчилик буюмлари дизайни, табиий ранги ва қалампир нусхали нақшларга бойиги билан ажralиб туради. Сонон буюмларга ноанъанавий йўл, яъни игна ва бигиз каби буюмлар билан нақш солиши санъати ҳар қандай кишини ҳайратга солади.

Уста Риштон кулолчиллик мактаби анъаналари бардавомлигини таъминлаши мақсадида фарзанду набиралари, маҳалла ёшларига хунармандлик сирларини қунт билан ўргатмоқда.

Мукимжон КОДИРОВ (ЎзА) олган суратлар.

Юксак эътибор намунаси

Хоразм вилояти Урганч шаҳрида «Нуронийлар маскани» фондаланишга топширилди.

Шу муносабат билан ташкил этилган тадбирда мамлакатимизда кекса авлод вакилларига

хурмат-эҳтиром кўрсатиш, уларнинг турмуш шароитини янада яхшилаш, ижтимоий муҳофаза

қилишга алоҳида эътибор қартилаётгани таъкилланди.

Президентимизнинг 2016 йил 28 декабрдаги «Ўзбекистон фахрийларни ижтимоий қўллаб-куватлаш “Нуроний” жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони ижроси доирасида қад ростлаган мас-

канди нуронийларнинг мазмунли дам олиб, вақтини чоғ ўтказиши учун барча шароит ва қулийликлар яратилган. Кутубхона, чойхона, спорт-соғломлаштириш мажмуаси, маънавият, тиббиёт хоналари замонавий жиҳозланган.

Шоназар КОРИЕВ (ЎзА)
олган суратлар.

Ma'rifat

TA'SIS
ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir vazifasini bajaruvchi
Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqm bilan ro'yxatga olingan.

Indeks: 149, 150. Г-1015. Tiraji 33095.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

gabulxona — 233-50-55;

kotibiyat — 233-99-15;

reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Nasiba ERXONOVA.
Navbatchi:
Faxriddin RAHIMOV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonalar manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'ZA yakuni — 21.40 Topshirildi — 23.10

1 2 3 5 6